

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

2^E JAARGANG

WOENSDAG 31 OCTOBER 1917

No. 96

INHOUD

	Blz.
DE TOEKOMST VAN HET GOUD.....	805
De Invoerrechten op Katoenen Manufacturen in Engelsch- Indië	807
De Statistiek van Voortbrenging en Verbruik.....	809
AANTEKENINGEN:	
Financiële toestand van Italië	811
Spanje's handelsbalans	811
Automobielen in de Vereenigde Staten.....	811
INGEZONDEN STUKKEN:	
Een Nederlandsche IJzer- en Staal fabriek.....	812
Het Nederlandsche Hoogovenbedrijf en Indië	814
De Nieuwe Oorlogsleening	814
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	815
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	815—823
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Het secretariaat van het weekblad is gevestigd te Rotterdam, Pieter de Hooghweg 122, telefoon no. 3000. Telegramadres: Economisch Instituut.

Bijdragen en mededeelingen, den inhoud betreffende, gelieve men te zenden aan het secretariaat.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland, f 10,—, buitenland en koloniën f 12,— per jaar. Losse nummers 25 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Mededeelingen betreffende abonnementen en advertentiën richtte men tot Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.

30 OCTOBER 1917.

De geldmarkt was de afgelopen week beduidend vaster en de invloed van den November-termijn werd reeds duidelijk merkbaar. Vooral na den stortingsdag voor de schatkistpromessen was het aanbod van geld gering. De koersen bewogen zich dan ook in stijgende richting. Particulier disconto was aanvankelijk nog tot circa 2½ pCt. te plaatsen, later werd grif 2¾ pCt. toegestaan. De prolongatierente steeg van 2½ tot 3 pCt.

De wisselmarkt was zeer bewogen. De koersen op de entente landen openden direct weder flauw. De daling was echter nog geleidelijk. Toen echter Woensdag de binnengekomen Engelsche mail eindelijk uitgereikt was, nam de daling een zoo grooten omvang, als gedurende den oorlog nog niet heeft

plaats gehad. Uit de mail bleek namelijk, dat de telegrammen met groote bestens verkooporders, door den bekenden maatregel, waren teruggehouden. De uitvoering van deze orders, gevoegd bij de creditopgave van stortingen in Londen, waarvan het telegrafische bericht van inkomst eveneens was achtergehouden, deed een groot aanbod van wissels op Londen ontstaan, waartegenover bijna geen vraag stond, aangezien bijna alle import van overzee stilstaat. Gedurende de eerste uren van den dag was er geen bod op Londen, Parijs of New York te verkrijgen en in den middag daalde de koers, tot groote schade van de Engelsche bankiers, die de bestens orders hadden gegeven, tot circa 10.43, ongeveer het laagste punt van den oorlog. Wel was de koers den volgenden dag beduidend beter en werd een oogenblik weder 10.95 betaald, maar de volgende dagen was het aanbod weder overwegend, slot circa 10.75.

Uit telegrammen uit Scandinavië bleek, dat ook deze week de koers in Londen weder steeds beduidend slechter was als hier. Aangezien de behoefte van Engeland en Amerika aan betaalmiddelen in Holland gedurende de laatste maanden zeer groot is en alleen voldaan kan worden door het plaatsen van Sterlingwissels op de Nederlandsche beurzen, is het afbreken van de telegrafische gemeenschap voor Londen zeer nadeelig, daar het alle contact met onze beurzen, die steeds den toon aangeven voor het Engelsche devies, heeft verloren.

Door de daling van de entente-koersen, werden aanvankelijk ook de koersen voor Berlijn en Weenen medegetrokken, waardoor Marken een oogenblik tot 29.65 verhandeld werden. Er trad echter spoedig weder een krachtig herstel in, zoodat Berlijn de week weder op hetzelfde niveau kon verlaten als het begonnen was. De koers voor Stockholm blijft nog steeds stijgen en neemt onrustbarende verhoudingen aan. Heden was de notering 92.—.

DE TOEKOMST VAN HET GOUD.

De toekomst van het goud, aldus luidt het opschrift van de rede, waarmede professor Verrijn Stuart enkele weken geleden het hoogerleeraarschap aan de Utrechtsche universiteit heeft aanvaard.

Gaan wij na, wat vóór den oorlog de taak van het goud was, — aldus in enkele woorden het gestelde probleem — dan zien wij, hoe dit niet enkel in vrijwel alle beschaafde landen de grondslag van het muntwezen vormde, maar bovendien in massa in die landen in omloop was. In den oorlog is dit beeld veranderd. Wat uit de circulatie kon worden gelicht, is naar de centrale bank gevoerd, papiergeld in massa uitgegeven. Niet enkel schaarschte van goederen, ook depreciatie van het ruilmiddel veroorzaken mitsdien de

alom waarneembare prijsstijging. Ook voor de landen, die in tegenstelling van de oorlogvoerende een uiterst actieve betalingsbalans konden vertoonen, geldt deze conclusie, al is de grondslag van het toenemen van de hoeveelheid ruilmiddel, hier te lande de instrooming van het goud, een andere. Ook hier te lande dus depreciatie van het geld, blijkend ook uit de stijgende wisselkoersen op Scandinavië en Zwitserland. Is dien-tengevolge ook het goud hier te lande reeds thans gedeprimeerd? De heer Verrijn Stuart stelt deze vraag en meent haar bevestigend te moeten beantwoorden, ook al acht hij zulks voor vaststelling niet vatbaar.

De schrijver vraagt zich nu af, wat in de toekomst voor het goud te wachten is. De belligerenten moeten straks hun tekorten op de betalingsbalans aanzuiveren en hun voorraden goederen en grondstoffen weder op het oude peil brengen. Het zich nog in de circulatiebank bevindend goud zal hierbij dienst hebben te doen. Voor de neutralen, wier betalingsbalans voorts nog wel actief zal blijven, wordt het dan echter te moeilijker niet alleen verdere invloeiing te belemmeren, maar ook het eigen overtollige goud af te stooten. Alleen ten koste van een nog hoger prijsniveau dan in de oorlogvoerende landen zou dit mogelijk zijn. En ook dan is het nog de vraag of afstooting, althans van het goud, dat niet den vreemden muntslag draagt, mogelijk zal zijn. In de belligerente landen toch is terugkeer tot het oude stelsel, waarbij gouden munt in massa in de bevolking circuleerde, niet te wachten, terwijl ook bij het aanhouden van een goudvoorraad bij de circulatiebank de uiterste zuinigheid zal worden betracht. Reeds gaf Zweden het uit Zweedsch nationaal oogpunt te verdedigen voorbeeld, hoe door losmaking van het muntstelsel van zijn goudgrondslag en aanvaarding van het goud, liefst niet en in ieder geval tegen lager prijs, de invloeiing van het metaal kon worden tegengegaan. Hebben de wisselkoersen der belligerenten te eenigertijd weder het oude niveau bereikt, dan acht de heer Verrijn Stuart het zeer waarschijnlijk, dat althans sommige hunner gelijksoortige maatregelen zullen nemen, maatregelen, die het goud zeker een waardevol goed zullen laten doch het, uitgedrukt in het nieuwe geld, belangrijk in waarde zullen doen dalen, altijd zolang inflatie van dit nieuwe geld niet storend tusschenbeide komt. Centrale banken, die desondanks goud voor aanzuivering van nadeelige saldi op de betalingsbalans blijven aanhouden, zouden dus een deel van haar vermogen beleggen in een zeer speculatief artikel, waartoe een goede bankpolitiek zeker niet zal willen besluiten. Dit leidt er toe, dat handhaving van den wisselkoers in de eerste plaats gevonden moet worden in 'aanhouding van een belangrijke buitenlandsche wisselportefeuille en saldi in het buitenland, waarmede de circulatiebank stijging der wisselkoersen te allen tijde kan bezweren. Het tegengaan van daling der wisselkoersen kan, zij dan gevoelig aan de vreemde circulatiebanken overlaten. Voor de bank is het bovendien een begeerlijk stelsel, aangezien voor het rentelooze goud een rentegevende buitenlandsche portefeuille in de plaats treedt. Echter zijn waarborgen noodig, dat de wisselkoers inderdaad op peil gehouden wordt, weshalve prof. Verrijn Stuart in de bankwet wenscht te zien opgenomen de dubbele bepaling, dat de bank 1°. te allen tijde een buitenlandsche portefeuille moet aanhouden tot een bedrag in zekere, nader aan te geven, verhouding tot haar opeisbare schuld; 2°. bij stijging van de wisselprijzen, welke zekere nader aan te geven grenzen overschrijdt, zoodanige maatregelen behoort te nemen, dat zij binnen b.v. uiterlijk 8 dagen beneden deze grenzen terugvallen. Bij voorzichtig beleid behoeven de oorlogsriscico's aan het bezit der portefeuille verbonden, matige grenzen niet te buiten te gaan.

Aldus in het kort het belangrijk betoog van prof. Verrijn Stuart, dat, gelijk men ziet, verschillende vraagstukken raakt, die op het oogenblik van het grootste gewicht zijn. Veel van 's heeren Verrijn Stuart's betoog kan weinig tegenspraak vinden. In de

eerste plaats geldt dit wel voor de oogenblikkelijke depreciatie van het circuleerend ruilmiddel in verschillende belligerente landen, al moet tegen een cijfermatige vergelijking van de toeneming van het papieren ruilmiddel in Engeland en Duitschland, gelijk in de rede geschiedde, wel eenig bezwaar worden gemaakt. Een dergelijke naast-elkander-stelling kan toch bij het volstrekt afwijkend karakter van het papieren ruilmiddel in beide landen, slechts tot misverstand aanleiding geven. Wat ons eigen land betreft zou ik meenen, dat ook na de beschouwingen van den heer Verrijn Stuart het laatste woord hierover nog niet is gezegd. Intusschen een principiële behandeling van het inflatievraagstuk, dat thans hier te lande zooveel pennen in beweging brengt, lag niet in de bedoeling van den spreker. Te eerder kan ik hem hierin volgen, omdat, hoe belangrijk het vraagstuk op zich zelf ook is, het voor het eigenlijke betoog slechts zijdelingsche beteekenis heeft. Immers hoe men onder de abnormale omstandigheden van het oogenblik ook over de vraag denkt, weinigen zullen het oneens zijn, dat na den oorlog een belangrijke inkrimping van de huidige biljettencirculatie noodwendig zal zijn, zoodat wij dan in ieder geval hier te lande voor de vraag zullen staan hoe het excedent aan goud kwijt te raken. Is het echter waar, dat op het oogenblik hier te lande een depreciatie van het geld bestaat, dan kan het m.i. moeilijk anders — hierin wijk ik van prof. Verrijn Stuart af — of deze depreciatie treft, zolang vermuting van goud mogelijk blijft en omgekeerd de bank goud voor industriele doeleinden blijft afstaan, ook het goud in precies dezelfde mate.

Ook het toekomstbeeld, dat de heer Verrijn Stuart voor het goud schetst, bevat, hoe voorzichtig men dien-aangaande zal moeten zijn, toch verschillende trekken, die vermoedelijk juist zullen blijken. Dat na den oorlog in de meeste belligerente landen de oude rol van het goud in het feitelijk betalingsverkeer voor langen tijd zoo niet voorgoed geëindigd zal blijken, zoodat, voorzoover niet chèque- en giroverkeer de taak overnemen, een stelsel zal gaan heerschen, zooals wij het kennen, is waarschijnlijk. Ook heeft de oorlog stellig veler oogen geopend voor het feit, dat voor binnenlandsch doeleind het goud minder noodig is, dan vroeger dikwijls werd gemeend. De vraag naar goud kan dus inderdaad belangrijk geringer zijn dan in de laatste jaren voor den oorlog het geval was, hetgeen niet zonder invloed zal kunnen blijven op het algemeen prijsniveau.

Intusschen moet niet vergeten worden, dat het proces, waarvoor men dus door den oorlog een plotse-linge en sterke versnelling verwacht, reeds sedert 1896 aan den gang is. Hierbij moet natuurlijk de reserve worden gemaakt, dat het indexcijfer allermintst als volstrekt bewijs van de prijsbeweging van het goud mag gelden. Evenwel, waar ook de oorzaak ligt, een feit is, dat in de 18 jaren tusschen 1896 en 1914 het algemeen prijsniveau met niet minder dan 40 à 50 pCt. gestegen is. De normale correctie hierop zou zijn geweest een afname in de productie van het goud. En mag men Helfferich, die de verdienste heeft ook dezen kant der zaak op den voorgrond te hebben gebracht, gelooven, dan zou deze ook zijn ingetreden, had niet de techniek in die periode zoodanigen voortgang gemaakt, dat de mindere koopkracht van het product meer dan opgeheven werd. In hoeverre dit na den oorlog het geval zal blijven, is niet te zeggen. Vast staat wel, dat thans de goudproductie althans in Zuid-Afrika een geforceerd karakter draagt. Blijft na den oorlog voorhands het huidig prijsniveau gehandhaafd, dan is inkrimping der productie, die thans nog altijd per jaar bijna het dubbele bedraagt van den ganschen voorraad der Nederlandsche Bank en naar schatting jaarlijks 4 à 5 pCt. aan de wereldhoeveelheid toevoegt, voor de hand liggend. Analyseert men op het voetspoor van Helfferich de technische positie op de goudmarkt, dan lijdt het geen twijfel, of ook na den oorlog moet een belangrijke vermindering der goud-

productie tegen verdere waardedaling een sterk correctief vormen. Bovendien, zoolang in de bestaande dekkingsregelingen der circulatiebanken geen verandering wordt gebracht, doet in verschillende landen een overgang van het goud naar het bankbiljetten-verkeer slechts een deel van de verzamelde gouden munt vrij komen. Immers is een naar verhouding hogere dekking noodzakelijk. Dit geldt ook voor het giro- en chèqueverkeer, voorzover het leidt tot toeneming van de deposito's bij de circulatiebank.

Gelijk reeds in een paar belangrijke artikelen in de Nieuwe Crt. — avondbl. 23 en 24 October l.l. — door den heer G. M. Boissevain breder is uiteengezet, is, zooals de zaken nu staan, niet te verwachten, dat Engeland, Frankrijk of Duitschland na den oorlog van het goud als basis van hun muntstelsel afstand zullen doen. Zoolang zij kans zien, zullen zij voorhands hun uiterste best doen de goudpariteit weder te bereiken, wat voor sommige der oorlogvoerende landen een zware taak zal zijn. Gelooft de heer Verrijn Stuart, dat er eenige kans is, dat wanneer zij dit hebben bereikt, zij naar Zweedsche voorbeeld met de opschroefing van de valuta tot belangrijk boven de goudpariteit zullen voortgaan? ¹⁾ In de periode 1896—1914, toen de economische en financiële toestand der landen was, gelijk zij in een reeks van jaren niet weder zal zijn, is — zondert men het ietwat doctrinaire plan van Irving Fisher's „compensated dollar” uit, dat inderdaad zij het langs anderen, metallieken weg hetzelfde beoogde — nimmer een ernstige stem in die richting opgegaan. Zal bovendien het eigen financiële belang der Staten zelf hen niet van dezen maatregel afhouden? De staat is thans verre en verre de grootste schuldenaar. Iedere opzetting van het geld vermeerdert feitelijk den schuldenlast en beperkt straks den staat te meer in zijn bewegingsvrijheid. Misschien is zelfs uit dezen hoofde — Marshall wees er voor kort terecht op — veeleer een streven naar geldafzetting, consolidering althans van het bestaande niveau te vreezen.

Met deze enkele opmerkingen is het vraagstuk, waarvan bij behandeling in een weekblad noodwendig slechts enkele hoofdtrekken kunnen worden aangegeven, natuurlijk allerminst uitgeput. Conclueerend zou mijn slotsom echter zijn, dat van onttroning van het goud voorhands wel geen sprake zal zijn. Intuschen zou ik in zoverre van de conclusie van den heer Boissevain willen afwijken, dat zekere druk op de positie van het goud mij wel waarschijnlijk lijkt.

Waar mijn conclusie dus op het hoofdpunt een andere is, zou ik verantwoord zijn, indien ik tot de verdere consequenties, die prof. Verrijn Stuart trekt, het zwijgen deed. Het gewicht der zaak noopt mij echter toe, hierop nog eenigszins nader in te gaan.

Wat, naar wij zagen, de heer Verrijn Stuart zich voorstelt, is dat op den duur meerdere staten er toe zouden overgaan de waarde van het geld te brengen op een nieuw niveau, hooger dan de goudwaarde van dat oogenblik. De vraag rijst dan echter dadelijk: op welk niveau? Wanneer van nominalistische zijde met nadruk op het vertrouwenselement en in het algemeen op de beteekenis van den psychologischen factor bij de handhaving van de waarde van het geld gewezen wordt, dan zal men, niet vergetend dat dit reeds vóór hen werd ingezien, een groot deel met hen kunnen medegaan. Een gansch andere zaak wordt het evenwel, wanneer het gaat om de cijfermatige aanwijzing van

¹⁾ Een maatregel als de Zweedsche is slechts doorvoerbaar bij een exceptioneel gunstigen stand der betalingsbalans en onder de exceptionele omstandigheden van thans, die iedere andere correctie van de betalingsbalans onmogelijk maken. De maatregel op zich zelf lijkt ook mij van een circulatiebank niet juist. Niet te ontkennen is evenwel, dat hij, mits gepaard aan een gelijkelijc wren van buitenlandse credieten, een druk op het prijsniveau en met name via de wisselkoersen op het prijsniveau van uit den vreemde aangevoerde goederen kan uitoefenen. Wat deze laatste betreft, hangt het van de samenstelling van den invoer af, of de druk sociaal heilzaam moet worden geacht. Bij invoer van eerste levensbehoefte is dit stellig het geval.

het waardeniveau, waarop dan misschien in de eerste plaats het vertrouwen en andere psychologische factoren het geld handhaven. Ik heb het steeds een misverstand geacht, wanneer van nominalistische zijde dit uit het oog werd verloren, en meen toch prof. Stuart niet onder deze meest extreme nominalisten te moeten rekenen. Wil men het goud niet nemen, goed; misschien is het mogelijk met Irving Fisher den gemiddelden prijsstand tot basis te nemen, of iets anders. Vertrouwen alleen kan zich evenwel nooit cijfermatig vastleggen. Ook bij het verst doorgevoerde chèque- en giro-verkeer moet op eenigerlei wijs de cijfermatige beteekenis van de eenheid, waarin het verkeer plaats vindt, vaststaan.

En ten slotte de positieve voorstellen van prof. Verrijn Stuart tot wijziging der bankwet. Stelt men de vraag, op welken grondslag de banden, die der centrale bank bij de wet zijn aangelegd, berusten, dan is het motief steeds geweest keering van excessen, daar waar het eigen financiële belang der bank tot onsoliede handelen zou kunnen leiden. Vandaar het dekkingsminimum, vandaar in vele landen een maximum van de biljettenuitgifte, overigens door Pierson terecht gewraakt. Vandaar ook en bovendien om het bankcrediet vooral het eigen land ten goede te doen komen, in onze huidige bankwet de wellicht overbodige beperking van de buitenlandse wisselportefeuille tot het bedrag van het beschikbaar metaalsaldo. De heer Verrijn Stuart wil voor deze portefeuille juist het tegengestelde bepalen. Met het gevolg dat, wat de bank uit motieven van soliede beheer niet aandurfde, als verplichting zou worden voorgeschreven. Nu geef ik den heer Verrijn Stuart gaarne toe, dat in normale tijden het koersrisico niet zoo groot is als thans, waarbij men evenwel voorzichtig zal doen den eersten tijd na den oorlog niet te spoedig weder als een „normalen” aan te merken. Hoe dit evenwel zij, in het algemeen is dit niet te beoordeelen. Men zal dit punt als zoovele andere aan het beleid van het bankbestuur moeten overlaten, waarbij wettelijke voorschriften slechts onnoodige belemmeringen kunnen geven. Hetzelfde geldt van het tweede voorschrift, dat de heer Verrijn Stuart wenscht, de verplichting binnen een termijn van b.v. uiterlijk 8 dagen de wisselkoersen weder binnen normale grenzen terug te brengen. Immers het laat zich niet denken, dat de bank, ook in het stelsel van den heer Verrijn Stuart, niet reeds uit zich zelf alles in het werk zou stellen dit doel te bereiken. Reeds haar zuiver eigenbelang dwingt haar hiertoe. En slaagt zij niet, dan zal dit niet aan de bank te wijten zijn, doch aan verschuivingen op de betalingsbalans, waartegen ook de best geleide circulatiebank en de beste bankwet machteloos staan. Vooral nu weldra een herziening van het octrooi voor de deur staat, lijkt het mij dringend noodzakelijk tijdig front te maken tegen voorstellen, die de bank op een gebied, dat van nature tot haar eigen bestuursbeleid behoort, aan banden zouden leggen.

B.

DE INVOERRECHTEN OP KATOENEN MANUFACTUREN IN ENGELSCHE-INDIË.

Onder de Engelsche export-industrieën neemt zeker de katoen-industrie in Lancashire een der eerste plaatsen in en van de daar gefabriceerde artikelen is een overwegens gedeelte bestemd voor de groote markten in Engelsch-Indië.

In die landen, waar meer dan 300 millioen inwoners wonen, die zich hoofdzakelijk uitsluitend in katoen kleden, is steeds een groote behoefte aan de katoentjes uit Manchester, zoodat van de geheele Engelsche uitvoer in 1916 van 5.255 millioen yards niet minder dan 1.958 millioen yards ter waarde van meer dan £25 millioen naar Engelsch-Indië, Burma en Ceylon verscheept werden.

Men behoeft zich dan ook niet te verwonderen, dat er begin Maart j.l. in Manchester een groote beroering ontstond toen bekend werd, dat de Engelsch-In-

dische Regeering voornemens was, de invoerrechten van katoenen manufacturen van 3½ pCt. op 7½ pCt. te brengen, zonder de binnenlandsche accijns op aldaar gefabriceerde manufacturen in dezelfde mate te verhoogen. In Engelsch-Indië zelf bestaat een zeer ontwikkelde katoenindustrie, terwijl indertijd de Engelsche Regeering vooral door pressie van Manchester een accijns op de in Indië gefabriceerde katoenen manufacturen heeft ingevoerd van 3½ pCt. der waarde, dus gelijk aan de invoerrechten op de uit Engeland ingevoerde goederen.

In het nummer van 11 April j.l., pag. 267/68 is deze kwestie uitvoerig besproken en het heeft dus geen doel daarop thans nader terug te komen. De Engelsche Regeering bleek toen weinig voor de bezwaren der industrie in Lancashire te voelen en haar grootste argument was, dat op de Indische markten de goedkoopere grovere manufacturen meest afkomstig waren uit de locale fabrieken; die bijna uitsluitend de kortere Indische katoen verspinnen, terwijl de invoer uit Engeland meestal bestaat uit de fijnere manufacturen, vervaardigd van Amerikaansche en Egyptische katoen. Hoewel dit eenigszins juist is, mag men echter wel verwachten, dat bij de gestadige uitbreiding van de Engelsch-Indische industrie deze zich ook langzamerhand meer op de betere kwaliteiten zal toelagen, vooral nu de gelegenheid om daar te concurreren door deze hogere invoerrechten zooveel gunstiger is geworden. Volgens een onlangs gepubliceerde opgave was de toename van de katoenindustrie in Engelsch-Indië als volgt:

Jaar	Aantal fabrieken	Aantal spindels	Aantal weeftouwen	Aantal werklieden
1876..	47	1.100.112	9.139	niet bekend
1886..	95	2.261.560	17.455	74.383
1896..	155	3.932.946	37.270	145.432
1906..	217	5.279.595	52.668	208.616
1910..	263	6.195.671	82.725	233.624
1911..	263	6.357.460	85.352	230.649
1912..	268	6.463.929	88.951	243.637
1913..	272	6.596.862	94.136	253.786

Van de totale katoenogst in Engelsch-Indië, die in 1913 4.692.000 balen opleverde, werden dan ook 2.096.000 balen, dus bijna de helft in de fabrieken daar versponnen. Verder schat men nog, dat bovendien ca. 450.000 balen in het land zelf, o.a. in de huisindustrie verwerkt werden, zoodat slechts 2.146.000 balen of minder dan de helft van den oogst voor uitvoer beschikbaar waren. Als men nu in aanmerking neemt, dat de Engelsche katoenindustrie thans 61 miljoen spindels en circa 807.000 weeftouwen omvat, en in onze Nederlandsche katoenfabrieken slechts ongeveer 620.000 spindels en 45.000 weeftouwen werken, blijkt uit bovenstaande opgaven wel, dat men de omvang van de katoenindustrie in Engelsch-Indië zeker niet moet onderschatten. De fabrikanten in Lancashire zullen waarschijnlijk na den oorlog de concurrentie van hun collega's in de koloniën geducht kunnen voelen, vooral als de algemeene verwachting, dat de loonen in de oorlogvoerende landen na afloop van den oorlog sterk zullen stijgen, bewaarheid zal worden. Ook heeft men in Lancashire, evenals in Twente groot belang bij lage zeevrachten, zoowel voor den aanvoer van ruwe katoen, die van Noord-Amerika, Egypte of Engelsch-Indië moet komen als voor de verscheping der gefabriceerde goederen, die hoofdzakelijk hun weg naar het Verre Oosten vinden. Bij de tegenwoordige vrachtverhoudingen is de concurrentie tegen de fabrieken in Amerika, Engelsch-Indië en Japan zeer moeilijk en waar de katoenindustrie in die landen door den oorlog enorm heeft geprofiteerd en de Europeesche fabrikanten reeds van verschillende markten zijn verdrongen, is het zeker voor de Europeesche export-industrie van katoenen manufacturen, die hoofdzakelijk in Lancashire bestaat, hoewel men de uitvoeren van Twente en de industrie in Noord-Italië ook niet moet onderschatten, te hopen, dat spoedig weer meer normale toestanden zullen heerschen. Door de bekende scheepvaartmoeilijkheden en verder

door de blokkeering der Midden-Europeesche Staten, waar steeds veel Indische katoen werd versponnen, zijn de uitvoeren van de katoen uit Engelsch-Indië in den oorlog sterk verminderd en is de markt daar hoofdzakelijk aangewezen op de Indische en Japansche industrie, daar in dit laatste land ook hoofdzakelijk Indische katoen wordt versponnen. Tot nu toe waren de vrachten van Indië naar Japan slechts 3/32 d. per lb. met een warrisk-premie van 1 pCt., terwijl men in Lancashire moest rekenen met een vracht van 2½ d. per lb. en een warrisk-premie van 6 pCt.; in het seizoen 1916/17 zijn de vrachten naar Japan wel verhoogd, doch hebben toch nog niet meer dan 9/32 d. per lb. bedragen. Sedert is deze vracht weer verdriedubbeld, doch zelfs de tegenwoordige vrachtprijs van 75 Rupees per ton of ca. 27/32 d. per lb., maakt het voor de Japanners nog mogelijk om katoen van Bombay voor ca. 1 penny per lb. te importeerden, terwijl men thans moet betalen in:

Italië 500/ per ton of ca. 5 d. per lb.

Frankrijk . 670/ „ „ „ „ 6½ „ „ „

Engeland . 300/ „ „ „ „ 3½ „ „ „

zoodat de Japansche industrie nog steeds een groote voorsprong heeft. De geldmoeilijkheden zijn in Engelsch-Indië eenigszins verbeterd door de daling in zilverprijzen van 55/- per oz. of ca. 1/9 per rupee op 45/- per oz. of ca. 1/5 d. per rupee, zoodat men moet hopen, dat de Indische Regeering nu den officieelen koers van de Rupee niet verder zal behoeven te verhoogen. Doordat de laatste maanden de zilverwaarde van de Rupee hooger was dan de officieele koers, had ook reeds op groote schaal versmelting van deze munten plaats, terwijl de Indische Regeering den invoer van goud verboden had. Verder had men de Engelsche Banken verboden wissels op Indië te verkoopen, terwijl de Banken daar alleen export-wissels mochten koopen voor zaken van nationaal belang en tegen gelijktijdigen verkoop van zicht-Londen tegen vastgestelde koersen, zoodat de geheele financiering van den export-handel min of meer gedemoraliseerd was. Ook hierin zullen de lagere zilverprijzen misschien eenige verbetering brengen.

Speciaal ook voor onze Twentsche industrie is de Engelsch-Indische markt van groot belang en vindt deze sedert jaren voor verschillende artikelen een goede afzet, meestal door aldaar gevestigde Nederlandsche firma's. Behalve de bekende Handelsvereniging Holland-Bombay, die te Bombay, Calcutta en Karachi hare kantoren heeft, bestaan nog enkele andere Nederlandsche firma's in Engelsch-Indië, terwijl in Rangoon sedert jaren verschillende groote Nederlandsche huizen zijn gevestigd en onlangs ook in Colombo een nieuwe maatschappij, de Holland-Ceylon-Handelmaatschappij is opgericht.

Ofschoon het moeilijk is bij de gebrekkige handelsstatistiek daarvoor een juiste opgave te geven, mag men toch wel aannemen, dat van de totaal-uitvoer van katoenen manufacturen uit Nederland, die in 1914 totaal ongeveer 69 miljoen gulden bedroeg, voor een waarde van verschillende miljoenen gulden voor de Engelsch-Indische markten was bestemd. Of dit afzetgebied na den oorlog gehandhaafd zal kunnen worden, zal geheel afhangen van de handelspolitiek, die men dan in Engeland zal voeren. Katoenen manufacturen zijn op alle Oostersche markten stapelproducten, waarin wel een groote omzet behaald kan worden, doch waaraan procentsgewijze in den regel niet zoo heel veel verdiend wordt, zoodat een bescherming van b.v. 5 procent dikwijls reeds fnuikend zal zijn.

Zal men in Engeland de „open-door” politiek, die tot nu toe steeds in het land zelf en de koloniën heeft bestaan (een uitzondering maakten reeds de „Dominions”, Australië, Canada, Zuid-Afrika en Nieuw-Zeeland) ook na den oorlog handhaven of zal men zuchten voor de propaganda, die de voorstanders der „Imperial-Preference-Policy” reeds sedert vele jaren voeren. Aan beschermende rechten of verhooging daarvan waar deze reeds bestaan, zal men bij de enorme eischen, die de schatkist stelt, zeker wel niet ont-

komen; laten wij hopen, dat het daarbij blijft, niet alleen voor onze Nederlandsche industrie, doch misschien ook wel voor de Engelsche industrieën zelf, daar deze differentieele rechten dikwijls hun doel niet bereiken, zooals ons o.a. de geschiedenis op Java heeft geleerd, waar juist de afzet der Nederlandsche manufacturen belangrijk is toegenomen na de afschaffing der differentieele rechten in 1877.

De voortteekenen op dit gebied zijn echter niet gunstig, als men tenminste mag afgaan op de uitingen in de pers en in de tijdschriften der oorlogvoerende landen. „Onze Eeuw” bevat in het jongste October-nummer een lezenswaardig artikel op dit gebied: „Economische oorlog na den vrede?” van Jhr. Mr. H. Smis-saert, waarin een zeer belangwekkend overzicht van deze meeningen wordt gegeven. Ofschoon de schrijver ook geen positief oordeel uit, zijn de slotpassages toch vrij optimistisch gesteld en is het zeker in het algemeen voor onze Nederlandsche exportnijverheid te hopen, dat de vrijhandel na den oorlog niet nog meer in het gedrang zal komen, daar in een klein land als het onze een gezonde ontwikkeling van de industrie toch alleen mogelijk is bij gunstige export-verhoudingen.

J. G.

DE STATISTIEK VAN VOORTBRENGING EN VERBRUIK.

Door de Tweede Kamer is dezer dagen een belangrijk wetsontwerp aangenomen: dat op de statistiek van de voortbrenging en het verbruik. Belangrijk, omdat deze statistiek in verschillend opzicht uitnemende diensten zal bewijzen. Ten onzent heeft zij haar ontstaan te danken aan den oorlog. Hoe meer de buitenlandsche handel en het verkeer met onze koloniën aan banden werd gelegd en hoe meer tot distributie en rantsoeneering moest worden overgegaan, des te meer deed zich het gemis aan betrouwbare gegevens omtrent hetgeen in ons land wordt voortgebracht en verbruikt gevoelen. Thans ontkent niemand meer de volstreekte noodzakelijkheid van een dergelijke statistiek voor de Regeering en de instellingen met de regeling van de distributie en van in- en uitvoer belast.

Al is het te betreuren, dat niet reeds bij het begin van de crisis voldoende gegevens ter beschikking waren, toch komt de nieuwe statistiek ook voor de Kriegswirtschaft niet geheel en al te laat. De oorlog is nog niet uit, misschien is distributie en rantsoeneering van nog meer levensbehoeften en grondstoffen voor onze nijverheid nodig. Maar ook al mocht het spoedig vrede zijn, ook dan nog zullen langen tijd abnormale toestanden heerschen, waarin de statistiek van voortbrenging en verbruik — niet minder als sommige andere crisisinstituten: denk aan de Export-Centrale — wellicht haar grootste belang krijgen.

In verscheidene vreemde landen bestond reeds lang voor het uitbreken van den oorlog een productie-statistiek. Hoewel men daarvan tijdens den krijg ongetwijfeld groot voordeel getrokken heeft, is zij toch niet in de eerste plaats met het oog daarop ingesteld. Hoofddoel van de productie-statistiek was overal min of meer direct bevordering van de industrie¹⁾. Zonder positieve gegevens, waaruit de voor- of achteruitgang van de nijverheid blijkt, achtte men het nemen van doeltreffende maatregelen niet mogelijk.

Frankrijk heeft dit in het jaar 1800 reeds begrepen. Zweden ving met de jaarlijksche verzameling van gegevens aan in 1831, een voorbeeld, dat later gevolgd is door Finland (1834), Hongarije (1899), Massachusetts (1886) en een aantal andere Noord-Amerikaansche Staten, den Australischen Statenbond (1905), de Unie van Zuid-Afrika (1911). Periodiek, maar met

langere tusschenpoozen, hadden algemeene bedrijfs- en productietellingen plaats in de Vereenigde Staten (sedert 1850), Canada (1891), Nieuw-Zeeland (1901) en wél gelijktijdig met de algemeene tienjaarlijksche volkstelling; in eerstgenoemde twee staten werden bovendien tusschentijsche tellingen gehouden. Ter gelegenheid van de volkstelling werden ook gegevens omtrent de productie verzameld in de Kaap de Goede Hoop in 1891 en 1904, terwijl onafhankelijk van een algemeenen census of bedrijfstelling, productietellingen plaats hadden in Engeland (1908 en 1913) en Denemarken (1897, 1906 en 1914). Ten slotte zijn nog productietellingen gehouden in België, Bulgarije, Rumenië, Rusland, Mexico. In Duitschland hebben geen algemeene tellingen plaats gehad. In verband met de vernieuwing der handelstractaten is men daar in 1897 met tellingen nopens bepaalde bedrijfstakken begonnen, hetgeen hervat is in 1908. In de laatste jaren werden, voor een deel jaarlijks, productietellingen gehouden in den mijnbouw, het „Hütten”bedrijf en de ijzerindustrie, de chemische nijverheid, de automobiel-fabricage, de cementindustrie, de textielindustrie, de aardappelmeel- en stijfselfabrieken en de lederbewerking. Tijdens den oorlog zijn geen productiecijfers meer gepubliceerd; echter werden voor den duur van den oorlog door den Bondsraad en door de General-Kommando's besluiten en beschikkingen genomen, krachtens welke de industrieelen verplicht zijn, opgaven te verstrekken over de productie, de voorraden, de grondstoffen, halffabrikaten enz.

In Nederland worden regelmatig slechts productiecijfers omtrent die bedrijven bekend, welke accijns-plichtige artikelen voortbrengen: de branderijen en distilleerderijen, de bierbrouwerijen, de suikerfabrieken en suikerraffinaderijen, de zoutziederijen; verder enkele fabrieken van belastbaren inlandschen wijn. Andere takken van industrie waaromtrent cijfers, ten deele onvolledig, bekend zijn, zijn de scheepsbouw, de steenfabricage en de turfproductie. Hiermede is feitelijk de geheele min of meer geregelde officieele waarneming van de voortbrenging der Nederlandsche industrie aangeduid. Een onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek naar het bestaan van particuliere productiestatistieken leidde tot een negatief resultaat.

Ook omtrent het normale verbruik is maar weinig bekend. Het eenige wat op dit gebied bestaat, zijn de uitkomsten van het onderzoek door de toenmalige Centrale Commissie voor de Statistiek in 1895 ingesteld naar het verbruik van voedings- en genotmiddelen sedert 1852, later tot en met 1912 bijgewerkt door het Centraal Bureau. Dit onderzoek kon zich niet verder uitstreken dan over 19 artikelen, nopens welcher voortbrenging over een voldoende aantal jaren loopende gegevens in de landbouwverslagen en de statistiek van den in-, uit- en doorvoer voorkwamen, of welke met de heffing van accijnzen en invoerrechten in aanraking kwamen. Over het verbruik van grondstoffen en halffabrikaten door onze nijverheid zijn dus geen gegevens beschikbaar.

Nu werden tijdens de crisis tal van commissies, bureaux en vereenigingen gevormd, met het oog op de distributie en den in- en uitvoer, doch deze beschikken over slechts weinig productie- en consumptiecijfers: zij betreffen veelal den tegenwoordigen abnormalen crisistijd en berusten grootendeels op schatting.

Uit het bovenstaande blijkt — trouwens tot onze eigen schade en schande hebben wij het ondervonden — dat Nederland, wat de kennis van zijn productie- en consumptie betreft, bij verscheidene andere landen verre achterstaat, zelfs al zijn — dit moet er bij gevoegd — die statistieken niet in al die landen even volledig¹⁾.

¹⁾ Betreffende den landbouw bestaan in nagenoeg alle landen jaarlijksche statistieken. Ook omtrent de resultaten der visscherij publiceren verscheidene staten regelmatig opgaven, terwijl omtrent de kolen- en ertsmijnen, die meestal als staatsbedrijf of onder staatscontrole geëxploiteerd worden, zooals voor de hand ligt, sedert tal van jaren gegevens bekend zijn.

¹⁾ Een uitvoerig overzicht van de methode der productie-statistiek in alle landen, waar deze bestaat en van hare uitkomsten in de voornaamste landen, vindt men in afl. 2 van den jaargang 1917 van het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Hoe moet nu eigenlijk een statistiek van de voortbrenging en het verbruik worden ingericht? Wat moet zij ons leeren?

In hoofdzaak zal zij een overzicht moeten geven van de soort, hoeveelheid en waarde van de verbruikte grondstoffen (materialen) en de vervaardigde artikelen (producten). Dit lijkt nu eenvoudiger dan het is. Waar het niet de bedoeling van dit artikel is een min of meer volledig overzicht te geven van de technische moeilijkheden, welke zich bij deze statistiek voordoen, zullen hier slechts enkele punten worden aangevoerd, waaruit blijkt dat de productie-statistiek terecht tot de moeilijkste statistieken wordt gerekend.

Wanneer een artikel in twee of meer fabrieken eene bewerking ondergaat, krijgt men, door alleen naar de waarde der producten te vragen, allérhande dubbeltellingen. In de waarde van het doek, door de weverij gegeven, zit de waarde van den door de spinnerij gesponnen draad, daarin weer de waarde van de wol. Om nu deze dubbeltellingen te ontgaan, heeft men in de Vereenigde Staten bij de tellingen van 1870, 1880 en 1890, van de bruto-waarde der producten de kosten van de materialen afgetrokken en hield dan over, wat men noemde, de „net-value”. Feitelijk was dit de door de nijverheid aan de materialen toegevoegde waarde. Maar in 1900 en 1905 heeft men anders geredeneerd: de net-value, zei men, is feitelijk de waarde van de materialen in den ruwen vorm, waarin ze voor het eerst in de een of andere fabriek kwamen, en welke in de productie zijn opgegaan, plus de waarde aan die materialen tijdens het productieproces toegevoegd.

De vragenlijsten die men daarvoor gebruikte gaven tot zooveel verschil van opvatting aanleiding, dat men teruggekeerd is tot de berekening van de „toegevoegde waarde.” dit is het verschil tusschen de totale waarde der producten en de kosten der materialen. In dien geest is ook in Engeland behandeld. In Duitschland daarentegen volgt men een andere methode. Daar wordt geen toegevoegde waarde berekend, doch alleen een overzicht gegeven van de soort, hoeveelheid en waarde der verwerkte grondstoffen en halffabrikaten, en der producten, dat echter nog al gespecificeerd is. Het verschil tusschen beide systemen is een gevolg van het verschil in doel, waarmede het onderzoek werd ingesteld. In Amerika en Engeland wilde men de totaal-productie van de nijverheid in haren vollen omvang leeren kennen; daarvoor moest men ter vermijding van dubbeltellingen, de in elken tak van industrie aan de materialen toegevoegde waarde weten. In Duitschland daarentegen heeft men zich meer speciaal een statistiek van elken tak van nijverheid afzonderlijk voor oogen gesteld, welke dienen moest als leidraad bij de te volgen handelspolitiek. Dit laatste systeem voorkomt veel moeilijkheden. Onder andere, behoeft niet gevraagd te worden naar de afschrijvingen, waarmede men bij de berekening van de toegevoegde waarde rekening behoort te houden. Hieraan kan nog toegevoegd worden, dat de Deutsche statistiek evenmin een onderzoek instelt naar het verbruikte bedrijfsmateriaal, smeerolie enz., noch naar de brandstoffen.

Andere punten van verschil tusschen de Deutsche statistiek enerzijds en de Engelsche en Amerikaanse anderzijds, zoomede tusschen deze laatste twee onderling, zullen stilstaand worden voorbijgegaan. Ze betreffen in hoofdzaak het al of niet berekenen — en in het eerste geval de wijze van berekening — der waarde van de materialen en grondstoffen, der kosten van verpakking, transport, verzekering, accijnzen enz.

Resumeerende komt men tot de conclusie, dat zich bij het Engelsch-Amerikaansche systeem verscheidene moeilijkheden voordoen, die men bij het Deutsche niet ontmoet. Men kan met eerstbedoelde statistieken echter méér bereiken, want zij leveren niet slechts cijfermatige aanwijzingen voor de te volgen handelspolitiek, maar verspreiden ook in ander opzicht het zoo noodige licht over het bedrijfsleven der natie.

Daarom moet ook de Nederlandsche statistiek in die richting gaan. Voor de moeilijkheden mag men

niet terugdeinzen; integendeel, men moet trachten ze te overwinnen en er is reden te hopen dat dit zal kunnen. Wel zal niet aanstonds de nijverheid in haren vollen omvang in het onderzoek betrokken kunnen worden, maar men kan beginnen met de belangrijkste industriegroepen en de statistiek geleidelijk uitbreiden. Voorts zal men moeten streven naar een praktische specificatie der materialen en producten.

Voor zoover dit mogelijk is, waren ook nog gegevens te verzamelen over 1913, het laatste jaar vóór den oorlog.

De vraag rijst nu, op welke wijze de gegevens verzameld moeten worden.

Er is — de ervaring in het buitenland bevestigt het — maar één goede methode. De werkgevers moeten de noodige gegevens invullen op vragenlijsten die, in overleg met deskundigen ontworpen, volgens één bepaald systeem zijn ingericht, maar rekening houden met de bijzonderheden van elken bedrijfstak afzonderlijk. De invulling dezer lijsten behoort bij de wet verplicht gesteld te worden. In de Vereenigde Staten heeft men gepoogd de werkgevers te bewegen om de gegevens vrijwillig te verstrekken, doch daarmede slechts onvoldoende resultaten bereikt. Ofschoon de Statistische Dienst ten onzent overigens niet over medewerking te klagen heeft, is ten aanzien van de statistiek van voortbrenging en verbruik wettelijke dwang noodzakelijk, omdat zich hier meer dan bij andere statistieken overwegingen doen gelden, welke tot het niet verschaffen of het verschaffen van minder juiste gegevens aanleiding zouden kunnen geven.

Dank zij de aanneming van een amendement van den heer Van Beresteijn zal de Minister van Binnenlandsche Zaken de bevoegdheid hebben in bijzondere gevallen het Centraal Bureau voor de Statistiek, waaraan de verzameling en bewerking der gegevens is opgedragen, te machtigen inzage van boeken en bescheiden te vorderen. O.i. een onmisbare bepaling tot wering van opzettelijke misleiding en ter controleering der opgaven. Zonder deze bepaling zou de wet tot het verkrijgen van een „juiste” statistiek van voortbrenging en verbruik vrijwel illusoir zijn.

Tegenover de verplichting om juiste opgaven te verstrekken — door strafrechtelijke bepalingen gesanctionneerd — staat uit den aard der zaak de plicht van de ambtenaren en de deskundigen van het Centraal Bureau tot voltrekte geheimhouding. Dat die geheimhouding als een zaak van het allerhoogste belang beschouwd wordt, blijkt wel hieruit, dat hoewel alle ambtenaren van dat Bureau reeds ingevolge hun instructie tot geheimhouding van hetgeen zij krachtens hun betrekking te weten komen, verplicht zijn, de wet op de productie-statistiek, hem die opzettelijk de bij die wet opgelegde geheimhouding schendt, met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden bedreigt en hem, aan wiens schuld schending van die geheimhouding te wijten is, met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van driehonderd gulden.

Daarenboven zullen uiteraard maatregelen getroffen moeten worden, waardoor het met de bewerking der gegevens belaste personeel niet weet, op welke ondernemingen de ingevulde vragenlijsten betrekking hebben.

De publicatie der gegevens, ten slotte, behoort te geschieden in zoodanigen vorm, dat nooit kan blijken op welke bijzondere onderneming zij slaan. In den regel zullen dus slechts cijfers betreffende een aantal ondernemingen te zamen en in sommige gevallen betreffende een geheel tak van bedrijf vermeld kunnen worden.

Het is te hopen, dat onze Senaat weldra het voorbeeld zal volgen van de Tweede Kamer, die het ontwerp zonder hoofdelijke stemming aannam en dat de statistiek spoedig tot stand zal komen. Dit is, gelijk we zeiden, niet alleen noodig met het oog op de huidige omstandigheden, maar in de eerste plaats op de toekomst.

Moge ieder ondernemer inzien, dat het voor de Re-

geering niet mogelijk is maatregelen te nemen in het belang van de industrie, indien zij niet beschikt over juiste gegevens nopens voortbrenging en verbruik en daarom ten volle medewerken aan de totstandkoming van deze voor de Nederlandsche industrie, en dus ook voor hem zelf, zoo uiterst belangrijke statistiek.

D.

ERRATUM.

Ter wille der juistheid teekenen wij aan, dat — gelijk de lezer begrepen zal hebben — op pag. 786, 2e kolom eind 2e alinea, in het artikel, handelende over een Nederlandsche ijzer- en staalfabriek, gelezen moet worden, dat het ijzerafval z.g. schrot, tot dusver in normale tijden naar het buitenland uitgevoerd, bij het tot stand komen der bovengenoemde fabriek aan deze instelling zal kunnen worden verkocht.

AANTEKENINGEN.

Financiële toestand van Italië. —

De Nederlandsche consul te Turijn verschaft eene bewerking van een geschrift van Prof. Luigi Einandi, L'Effort financier de l'Italie, welke bijdrage in het jongste nummer der „Economische Verslagen” gepubliceerd werd. Ook in Italië dwong de oorlog, zooals begrijpelijk is, tot aanmerkelijk versterkten belastingdruk. Het onderstaande overzicht der nieuwe schattingen en belastingen, in millioenen lire, levert hiervan een sprekend beeld.

Inkomsten van blijvenden aard:	1914-15.	1915-16.	1916-17.	1917-18
Inkomstenbelasting	10,6	103,4	222,9	258,2
Rechten van successie en van overgang bij overlijden	21,1	76,4	124,7	148,7
Accijnzen	4,3	36,1	191,5	218,4
Monopolies (zout, tabak, lucifers en speelkaarten)	—	30,0	62,5	101,6
Openbare dienst (spoorwegen, telegrafie, telefoon)	—	7,1	21,4	25,4
Vershillende inkomsten	—	—	3,8	6,5
Totaal	36,0	253,0	626,8	758,8

Tijdelijke inkomsten:				
Belastingopoorlogswinst	—	—	64,0	149,0
Belasting op non-combattanten	—	—	2,8	5,0
Registratierechten	—	25,0	—	—
Rechten op concessies	—	15,1	35,0	40,0
Tabak	—	3,0	—	—
Totaal	—	43,1	101,8	194,0

Aangezien Italië, dat naast de afhankelijkheid van den vreemde door natuurlijke oorzaken teweeggebracht, bovendien in industrieel opzicht voor vele behoeften moet steunen op het buitenland, baart het geen verwondering dat dit land, ten aanzien der staatsfinanciering, zich thans voor moeilijke feiten geplaatst ziet. De handelsbalans van Italië werpt licht op deze omstandigheid.

	Invoer.	Uitvoer.	Nadeeligsaldo.
1910	3.245,9	2.079,9	1.166,0
1911	3.389,3	2.204,3	1.185,0
1912	3.701,9	2.396,9	1.305,0
1913	3.645,6	2.511,6	1.134,0
1914	2.923,3	2.210,4	712,9
1915	4.703,5	2.533,4	2.170,1
1916	5.458,3	2.292,7	3.165,6

Daar geene rekening gehouden werd met de stijging der prijzen en den wisselkoers, bedraagt het nadeelig saldo in 1916 effectief meer dan 5 millioenen lire. De consul, de heer Den Arend, teekent voorts bij de cijfers aan: „Het verschil vóór den oorlog was niet zorg-

wekkend, omdat het saldo gedekt werd door de bedragen, welke het vreemdelingenverkeer in het land bracht en door de remises der landverhuizers, enz. Waar gedurende den oorlog deze inkomsten ontbraken, moest men wel andere middelen beramen om in het tekort te voorzien en dit kon alleen geschieden of door het verkoopen van in Italië aanwezige vreemde fondsen of door geld in den vreemde op te nemen. Het bezit van buitenlandsche fondsen bestond hoofdzakelijk uit fondsen van thans vijandige mogendheden en de bedragen, welke men daarvan kon realiseeren, wogen op tegen het terugkopen van Italiaansche fondsen en bezittingen, welke Duitschland na Augustus 1914 in Italië van de hand deed. Het eenige middel om het tekort, dat Italië voornamelijk aan de Vereenigde Staten en Groot-Britannië schuldig was, te vereffenen, bestond in het contracteeren van buitenland-sche schulden.”

Spanje's handelsbalans. — De overdadige toevloeiing van de gouden muntstof naar Spanje is eene gebeurtenis, die een groote rol gespeeld heeft in de economische geschiedenis van de laatste tijden. De goudvoorraad bij de Bank van Spanje, welke op 24 Juli 1914 bedroeg 543,5 millioenen peseta's, komt op den laatst bekenden weekstaat met 1925,6 millioenen peseta's voor. De ontzaglijke overdekking van het spaansche biljet is een feit uit de dagbladen algemeen bekend, terwijl het uitvoerverbod van goud uit de V.S. — naast Japan vooral tegen Spanje gericht — ons nog versch in het geheugen ligt. Wij geven hieronder de handelsbalans voor het eerste halfjaar der jaren 1915, 1916 en 1917 van den neutralen staat van Zuid-Europa, uit welker stand, zooals duidelijk is, de rijke goudpositie van Spanje voor een aanmerkelijk deel voortspuit. De cijfers drukken millioenen peseta's uit:

	Invoer			Uitvoer		
	1915	1916	1917	1915	1916	1917
Vee	1,6	2,0	3,1	1,3	9,3	2,8
Grondstoffen	296,9	220,4	217,4	106,1	130,3	114,8
Fabrikaten	102,6	119,8	119,9	321,4	265,8	270,6
Levensmiddelen	109,2	115,4	75,8	193,7	278,3	274,1
Totaal	510,3	457,6	416,2	622,5	683,7	662,3

Over de eerste zes maanden van 1917 heeft Spanje wegens levering van goederen dus van het buitenland een bedrag van 246 millioenen peseta's te vorderen. Het goud-import in deze periode beliep 283 millioenen peseta's.

De cijfers geven stof voor den indruk dat O.W.-bejag schadelijk werkte op den industriëlen ijver, immers naast den aanzienlijken aanwas in den uitvoer van alles wat in hoofdzaak door moeder natuur marktwaardig wordt opgebracht, vindt men teruggang bij den export van fabrikaten; weliswaar moet rekening gehouden worden met de vermindering, die zich evenzeer voordoet bij den invoer van grondstoffen.

Volgens dezer dagen bekend geworden cijfers beloopt de uitvoer tot 31 Aug. j.l. 899 millioenen peseta's.

Automobielen in de Vereenigde Staten. — Onlangs is in Europa gearriveerd de statistiek van automobielen in de V. S. van N.-Amerika, aanwezig op 31 December 1916, zooals deze jaarlijks voor den dienst der belasting opgemaakt wordt; in het duitsche maandschrift „Weltwirtschaft” vinden wij de cijfers besproken. De groote verbreiding van de auto in de republiek is een bekend feit; Amerika staat vooraan als gebruiker van dit vervoermiddel als verkeerswerktuig. Op 31 December j.l. telde men 3.541.738 eenheden. Waar blijkens de volkstelling van Juli 1916 in de Unie 102.017.312 menschen wonen, bestaat aldaar dus thans de verrassende verhouding van één automobiel op 29 inwoners. Bevattelijk is, welke de staten zijn die met de hoogste getallen in het totaal bijdragen: New York 200.000, Ohio 252.179, Illinois 251.300, Pennsylvania 230.648, California 212.918. Hoe groot de stimulus is, welke de oorlog

aan het autobedrijf verschaft, leert de volgende statistiek der automobielen.

1911	677.000	vermeerdering	—
1912	1.010.483	„	333.483
1913	1.253.875	„	243.392
1914	1.736.790	„	482.915
1915	2.471.595	„	734.805
1916	3.541.738	„	1.070.143

In 1916 moet dus gemiddeld eene dagelijksche hoeveelheid van 3000 auto's in verkeer zijn gebracht. De gunstige conjunctuur heeft natuurlijk ook aanleiding gegeven tot uitbreiding van het aantal fabrieken in de onderwerpelijke branche. Op het totaal per 31 December 1916 van 580 fabrieken, bevonden zich 63 nieuwe. Michigan is het centrum dezer industrie.

Door de „Centrale Organisatie voor een Duurzamen Vrede”, die zich bezig houdt met de grondslagen voor een rechtvaardigen en duurzamen vrede voor de toekomst, zijn 9 internationale studie-commissies ingesteld. De presidenten van deze commissies hebben een vragenlijst opgesteld.

De „Nederlandsche Anti-Oorlog Raad” verzoekt ons aandacht te willen vragen voor de in het Fransch gepubliceerde vragenlijst van de Internationale Studie-Commissie No. 3, die zich bezig houdt met economische vraagstukken, welke vragenlijst door Prof. Birck te Kopenhagen in samenwerking met Prof. Hobson uit Engeland is opgesteld.

Alle belangstellenden — zoo bericht men ons — worden uitgenoodigd een antwoord op de vragen in te zenden bij den algemeen secretaris der „Centrale Organisatie voor een Duurzamen Vrede”, Raamweg 24, 's-Gravenhage.

Hieronder volgt de vragenlijst in een eenigszins verkorte Nederlandsche bewerking, van de hand van Prof. Dr. D. van Embden te Amsterdam.

DE OPEN DEUR.

Algemeene vragen.

I. In hoeverre zijn economische belangen als beslissend te beschouwen voor eendracht of botsing der huidige staten?

II. Welke rol speelt bij die belangen:

1. De vrijheid der handelswegen te land en ter zee?
2. Vrije toegang tot vreemde markten?
3. Gelijke bevoegdheid tot het drijven van handel, industrie, belegging?
4. Recht van vestiging in den vreemde voor bedrijfsleiders en arbeiders?

Welke rol speelden deze en dergelijke kwesties in de voornaamste moderne gevaarzones als: Egypte, China, Marokko, Perzië, Centraal-Afrika, Balkan, Ottomaansch Rijk?

III. Welke waarde schrijft gij aan het beginsel der open deur toe om wrijvingen te voorkomen of te verhelpen?

IV. Welke economische e.a. feiten hebben de verbreide meening opgeroepen, dat de volken inzake economische ontwikkeling tegengestelde belangen hebben?

V. In hoeverre kunnen, ondanks een groote belangemeenschap der groote volken, de belangen van bijzondere groepen, handelaars en financiers tegengesteld zijn, zoodat, na inmenging der staatsmacht, deze tegenstelling de buitenslandsche politiek van hun landen beheerschen gaat?

Vooral te letten op China, a: handel, b: leeningen, c: concessies en andere penetratie.

Vragen betreffende een finale regeling.

VI. In hoeverre kan beproefd worden het vrijhandelsbeginsel of een algemeene tariefsverlaging tusschen de Europeesche staten te verkrijgen?

VII. In hoeverre zullen de hooge prijzen en de schaarschte aan levensmiddelen en grondstoffen, — maar anderzijds de behoeften der schatkist — het doel, sub. 6 genoemd, begunstigen?

VIII. Zou vrijhandel, indien voorshands onuitvoerbaar tusschen de groote continentale staten, dit ook zijn t.a.v. hun koloniën en protectoraten?

IX. Welke handelspolitiek en regelen voor kapitaalimport gelden op het oogenblik bij de voornaamste koloniale mogendheden?

X. In hoeverre is 't waar, dat de handel steeds de vlag volgt?

XI. In hoeverre kan een vrijzinnige handels- en kapitaalspolitiek verenigbaar zijn met het vasthouden aan politieke machtsferen?

XII. Welke ervaring hebben Engeland en Frankrijk opgedaan met de toekenning aan vreemd kapitaal van gelijke rechten van deelname in:

1. openbare aanbestedingen.
2. spoorweg- en mijnconcessies.

XIII. In hoeverre is het beginsel van vrije handel en vestiging in koloniën of in zelfstandige maar achterlijke staten zonder gevaar aanwendbaar?

XIV. Zou het wenschelijk zijn, de gewoonte op te geven, dat beschaafde staten hun burgers bijstand verleenen ter beveiliging van lijf of goed in achterlijke landen?

XV. Zou een terugkeer tot ongebreidelde individualistische ondernemingen voor de achterlijke landen zelf heilzaam zijn? en geen gevaar voor knevelarij, wanorde, binnenslandsch conflict met zich brengen?

Vragen ten behoeve eener opbouwende politiek.

XVI. Zou een internationaal tractaat bereikbaar zijn, door alle of bijna alle mogendheden geteekend, waarbij aan alle naties gelijke toegang werd toegekend tot de handelsmogelijkheden in tropische of achterlijke landen, die onder toezicht van een of meer mogendheden staan of eenmaal staan zullen?

XVII. Zou Groot-Britannië dezen regel willen aanwenden voor Engelsch-Indië en het overige niet-zelfregeerend deel van zijn Rijk? en Frankrijk en Rusland voor hun dependenties in Afrika en Azië?

XVIII. Welke internationale organisaties zou men moeten oprichten om de open deur te verwezenlijken? Wat hebben i. z. gelijk recht op handel ons de Congo-conferentie van Berlijn (1884) en de Marokko-conventies van Madrid en Algeiras ons geleerd?

XIX. Hoe waren samenstelling en werkwijze van internationale commissies met name van de Donau-commissie?

XX. Moeten er i. z. open deur ook commissies van toezicht gecreëerd worden? En moet hun werkkreis dan naar territoriale of naar productietakken begrensd zijn?

XXI. Zal de „open deur” eenigen invloed oefenen op het beheerschen van wereld-verkeerswegen door soevereine staten? (Te letten op Panama, Kiel, Gibraltar, enz.)

XXII. Welke voorzorgen moeten er, in geval van de creatie van commissies van toezicht, getroffen worden om regeering en bevolking der betrokken landen dan te vrijwaren tegen machtsmisbruik en exploitatie? met name tegen de handelingen waaraan zwakke landen reeds hebben blootgestaan?:

1. De verplichting om wapens, opium, bedwelmende dranken te koop.
2. Opdringen van leeningen voor weeldeuitgaven der staatshoofden, krijgstoerusting, oorlog of staatsgreep.
3. De instelling van gedwongen arbeid of halfslavernij, onder voorwendsel van bevordering van 's lands productievermogen.

XXIII. Welke aanspraak op gelijke deelname in economische ontwikkeling moet aan de bevolking der afhankelijkke staten zelf worden toegekend?

XXIV. Acht gij een internationaal tractaat bereikbaar, waarbij de staten overeenkomen in moederland en dependenties alle dezelfde regelen toe te passen t.a.v. vrije vestiging, voorzoover slechts de veiligheid het gedooft, voor de bewoners van achterlijke staten?

INGEZONDEN STUKKEN.

EEN NEDERLANDSCHE IJZER- EN STAAL-FABRIEK.

Mijnheer de Redacteur,

Wanneer het meerderen uwer lezers gegaan is als mij, dan hebben zij het artikel van den heer Stork met zeer veel belangstelling gelezen, doch heeft die lezing tegelijk een zeker gevoel van onbevredigdheid bij hen achtergelaten.

Ingenieur als de heer Stork is, spreekt hij in hoofdzaak over den technischen kant der zaak en deelt daaromtrent veel wetenswaardig mede. Wat echter velen het meest zal interesseeren is de vraag of het bedrijf ook in commercieel opzicht kans van slagen heeft. De heer Stork zegt wel het een en ander, dat ook voor deze vraag belang heeft, doch beantwoordt haar niet principiëel, wat te betreuren is, omdat die vraag toch waarlijk wel mag worden gesteld en misschien nog wel zoo belangrijk is als de technische zijde van het vraagstuk. In die meening ben ik versterkt door de lezing van een belangwekkend schrijven van den heer Kröller uit het jaar 1911, afgedrukt in het verslag der staatscommissie over de werkloosheid

en te vinden in de N. R. C. van Vrijdagavond. ¹⁾

In dien brief licht de heer Kröller uitvoerig toe, waarom het volkomen verklaarbaar is, dat de moderne ijzer- en staalbedrijven zich daar localiseeren, waar steenkolen en ertsen beide gevonden worden, en waarom naar zijn meening de stichting van een hoogovenbedrijf hier te lande ontraden moet worden. Zelfs meent de heer Kröller, dat het niet voldoende zou zijn door sterk protectionistische maatregelen de binnenlandsche markt voor het bedrijf te reserveeren, doch dat daarnaast een stelsel van exportpremies noodig zou zijn om het bedrijf tegen de concurrentie op de wereldmarkt opgewassen te doen zijn. Immers zelfs bij een minimum omvang van het bedrijf — de heer Kröller spreekt hier van een hoogovenbedrijf zonder walswerk — zou bij de kleine binnenlandsche consumptie, een belangrijk deel van het product elders afzet moeten vinden.

Intusschen heeft de heer Kröller het voorbehoud gemaakt, dat zijn meening niet gegrond was op onveranderlijke economische wetten, doch op de tegenwoordige (1911) constellatie van de prijzen der grondstoffen, ook in verband met de geographische ligging der landen van herkomst, alsmede met de tegenwoordige techniek en tariefwetgeving in de landen van productie en consumptie, alle welke factoren aan wijziging onderhevig zijn.

Hoe zeer het betoog van den heer Kröller, nu van een hoogoven met walswerk sprake is, als gezegd, op enkele punten wijziging zal moeten ondergaan, de hoofdstrekking blijft haar waarde behouden. Immers het is niet aan te nemen, dat de economische en geographische overwegingen, die voor de keus van de vestigingsplaats van het bedrijf beslissend zijn, door den oorlog sterk van karakter zullen veranderen. Was door geographische oorzaken Nederland voor den oorlog in het nadeel, dan zal het dit vermoedelijk na den oorlog ook zijn. Steenkolen, eigen of vreemde, zullen belangrijke transportkosten eischen, zelfs al worden de kosten der Maasverbetering door het rijk geheel voor eigen rekening genomen en niet op den gebruiker van den waterweg verhaald. Wanneer, wat het erts betreft, voor den oorlog, gewezen werd op het groote vervoer door ons land en hieruit de conclusie getrokken werd, dat dus het erts hier aan den wal goedkooper zou zijn dan in het Rijnland, dan werd het antwoord gegeven, dat dit erts in den regel kwaliteit-erts is, door de Duitsche werken gebruikt tot aanvulling van de goedkoopere minette of het eigen Duitsche erts. Is dit antwoord juist, dan is er vooralsnog geen reden, waarom na den oorlog hierin een belangrijke verandering zou komen.

De vraag is evenwel, of niet in ander opzicht reeds thans een gewijzigde constellatie in de ijzer- en staalindustrie na den oorlog zich laat voorzien. Hoewel ik mij zeer zeker niet bevoegd acht op deze vraag een antwoord te geven, wil ik toch trachten in dit verband op een enkel punt het licht te doen vallen.

Het Duitsche ijzer- en staalbedrijf maakt thans een ongekenden bloeitijd door. De winsten waren in 1915 al sterk gestegen en zijn over 1916 nog belangrijk hoger. Aan den anderen kant wordt een uiterst conservatieve dividendpolitiek gevoerd. De afschrijvingen zijn zeer hoog en extra fondsen worden gevormd, tesamen van heel wat grooter afmetingen dan de gansche kapitalisatie van het geprojecteerde Nederlandsche bedrijf. Tegelijk heeft, niet alleen in Duitschland, doch over de gansche wereld, de oorlogsbehoefte wellicht in geen richting de productie dermate uitgezet als op het gebied van het ijzer en staal. Tegenover de verhoogde capaciteit der bedrijven staat thans een zeer sterk verbruik. Hoe zal dit evenwel zijn, wanneer de eerste periode na den vrede voorbij is en wanneer bovendien een der concurrenten op de wereldmarkt, die misschien het sterkst in productiecapaciteit gestegen is,

voorloopig op een beperkt afzetgebied in den vreemde is aangewezen? Het spreekt vanzelf, dat hiermede slechts een van de factoren is aangewezen, die op de toekomstige rentabiliteit van het bedrijf van invloed kunnen zijn en nog eens, het antwoord op deze en dergelijke vragen kan slechts door personen, in het bedrijf deskundig, met kennis van zaken gegeven worden. Het zal mij verheugen, indien hierbij mijn verwachtingen te donker gekleurd bleken. Zoolang dit echter niet het geval is schijnt de vraag gerechtigd of de kansen van een Nederlandsch bedrijf, opgezet bovendien in een periode van extra hooge bouwkosten en dus met een extra hooge kapitaallast bezwaard, in vergelijking met 1911 toen de heer Kröller zijn brief schreef, niet eer slechter dan beter zijn geworden.

Willen desniettemin een aantal mannen na rijp be raad de zaak wagen, dan zal dit als een bewijs van den nieuwen geest van durf en zelfvertrouwen, die in ons bedrijfsleven gevaren is, stellig in den lande waardeering vinden. Men wenscht evenwel een stap verder te gaan, en het is deze stap die mij in het bijzonder tot het schrijven van deze regelen noopt. Verzocht en verkregen is de toezegging der Regeering, dat deze in het op f 25 millioen gestelde kapitaal der onderneming voor een bedrag van f 7,5 millioen zal deelnemen. Onder de omstandigheden hierboven uiteengezet lijkt deze deelneming mij uit den boeze.

Waarvoor is deze deelneming noodig? Volstrekt zeggenschap geeft zij niet. Trouwens, als een van de grootste vermoedelijke afnemers van het bedrijf zou de staat zich, wanneer noodig, ongetwijfeld ook zonder deelneming in het kapitaal gelijken invloed kunnen verzekeren en den gewenschten moreelen steun geven. Financiëel noodzakelijk zal de deelneming al evenmin zijn. Is het comité, dat zich gevormd heeft, in staat een bedrag van f 17,5 millioen bijeen te brengen, dan zullen de overige 7,5 millioen geen volstrekt beletsel kunnen vormen.

Het ernstigste bezwaar tegen deelneming van den Staat ligt echter in andere richting. Komen na den oorlog perioden, waarin het bedrijf aan scherpe concurrentie uit den vreemde, misschien zelfs aan dumping, komt bloot te staan, dan is de verzekering van een eigen afzetgebied het krachtigste, zoo niet het eenige verweermiddel. Invoerrechten spelen hierbij uiteraard een groote rol. De staat behoort dan evenwel tegenover een zoodanig bedrijf vóór alles vrij te staan; bij de beslissing mag het eigen fiscale belang niet tevens een rol spelen. Ook reeds de band afnemendeelhebber is voor den staat niet in alle opzichten wenschelijk. Gesteld het bedrijf richt zich in, in overleg natuurlijk met den staat, op een regelmatige productie van spoorstaven, waarvoor o.a. op de Indische sporen als afnemers gerekend wordt. Hoe moet de staat-be langhebbende nu handelen, wanneer biedingen inkom en uit Japan of de Vereenigde Staten tegen prijzen beneden den kostprijs in Indië van de rails door het eigen bedrijf vervaardigd?

Ten slotte nog een vraag: Zullen wij door het in het leven roepen van een eigen hoogoven- en staalbedrijf inderdaad na den oorlog zooveel zelfstandiger worden dan tevoren? Met de abnormale omstandigheden van thans mag natuurlijk niet worden gerekend. Bleek echter voor den oorlog, dat wij op dit gebied overgeleverd waren aan de gril van een monopolist? Hadden ijzer en staal niet een even vrije markt als kolen en erts? En omgekeerd zullen wij, met een hoogoven- en staalbedrijf, voor ons erts niet even afhankelijk blijven van het buitenland als thans voor ons ijzer en staal? Een motief voor deelneming in het kapitaal van staatswege kan ik ook hierin niet gelegen achten.

Mijnheer de Redacteur. Dat ik in mijn uiteenzettingen misschien wat uitvoerig ben geweest, moge in het groote gewicht der zaak zijn verontschuldiging vinden. Door het voorstel tot deelneming van den staat in het kapitaal is zij geworden tot openbaar domein en moet zij noodzakelijk in hare consequenties onder de oogen worden gezien.

Met dank voor de plaatsing,

X.

¹⁾ [Wij herinneren onze lezers er aan, dat dit schrijven van den heer Kröller voor het grootste deel, aangevuld met de cijfers tot en met 1913, opgenomen is in een artikel in ons nummer van 1 Maart 1916, blz. 113. — Red.]

HET NEDERLANDSCHE HOOGOVENBEDRIJF IN INDIE.

Geachte Redactie,

Velen in den lande zullen evenals schrijver dezer regelen met bijzonder genoegen het artikel van den heer C. F. Stork hebben gelezen: „Een Nederlandsche IJzer- en Staalafabriek”, in de E. S. B. no. 95, d.d. 24 Oct., omdat daaruit zoo duidelijk blijkt, dat de voor- mannen in de Nederlandsche handel, scheepvaart en nijverheid nu nationaal gevoelen en handelen en het is dan ook met zekere schroom, dat ik het waag eene kleine opmerking te maken op den laatsten volzin van dat artikel.

Het is mij toch opgevallen, dat bij de omschrijving van de meer idiële motieven die tot de oprichting dezer fabriek zullen leiden met geen enkel woord ge- rept is over de Indische Archipel, en dit is des te vreemder, omdat ook de Nederlandsch-Indische indus- triëlen en particulieren hebben bijgedragen tot het benodigde kapitaal, waarop volgens de deskundigen in de eerste jaren geen dividend is te verwachten.

Hiertegenover staat, dat zooals de toekomst van die archipel zich nu aan ons voordoet, daarin juist zeer sterke gronden zijn te vinden die zelfs tot de oprich- ting van zulk een fabriek in Nederland zouden moeten doen besluiten ook al zouden de deskundige bereke- ningen slechts een-dividend na eenige proefjaren kun- nen voorspellen op een deel der in de zaak gestoken gelden, het particuliere, en niet op het overige, dat dan door het rijk zou moeten worden bijgedragen ten algemeene nutte.

Die gronden zijn de navolgende:

1e. Hoewel het overgrote deel der archipelbewo- ners hun bestaan vindt in den landbouw, zoo eischen toch vele takken van dat bedrijf, en vooral de groote die onder Europeesch beheer staan, fabrieken ter plaatse ter verwerking der producten: suiker, thee, rubber enz.

2e. Zal de economische ontwikkeling der archipel gepaard moeten gaan met een nog krachtiger uitbrei- ding der scheepvaart dan tot nu het geval was, omdat slechts deze kan voorzien in de gemeenschap tusschen de eilanden en op de grootste eilanden met hun uitge- strekte kustlijnen of groote rivieren het goedkoopste vervoer zal geven. De klimatologische toestanden zijn echter zeer ongunstig voor een intensieve zeilvaart en zal de scheepvaart dus ook mechanisch gedreven sche- pen eischen.

Een aantal werktuigkundigen van den hoogsten tot den allerlaagsten stand en rang zijn ook nu dus reeds noodig, doch de recrueteering daarvan uit eene land- bouwende bevolking was en is zeer bezwaarlijk. De op- richting van een technische hoogeschool nu in voorbereiding, van middelbaar technische- en am- bachtsholen reeds geschied, of aanstaande, zal deze bezwaren sterk doen verminderen en daardoor de nijverheid in veel sneller tempo dan tot heden doen vooruitgaan. Al moge het nu ook nog langen tijd duren alvorens het karakter van landbouwend volk zich wijzigt, in de naaste toekomst kan de absolute grootte van de nijverheid en speciaal die der metaal- afdeeling zoodanig worden, dat ook in Indië behoefte ontstaat aan een hoogovenbedrijf c.a. en dat zooveel te eerder dan in Holland, omdat aldaar steenkolen en ijzererts in groote hoeveelheden en allerlei hoeda- nigheid voorkomen ¹⁾. Vóór dien tijd moeten er vol- doende Nederlanders op de hoogte van dat bedrijf zijn, opdat bij de oprichting in die streken de leiding in vaderlandsche handen komt en niet in vreemde.

Voor het verwerven van die ondervinding is een ijzer- en staalfabriek in Nederland noodzakelijk en al

moge daarbij in den aanvang ook de hulp van buiten- landers noodig zijn, onze nationale kracht hier te lande is groot genoeg zulks slechts tijdelijk noodig te maken, wat niet het geval zal zijn in Ned.-Indië.

Blijven wij hier te lande de Indische nijverheid vóór, zoodat wij haar den weg kunnen wijzen dan zal zij de onze sterken, steunt zij op vreemde nijverheid dan zal zij de Nederlandsche ernstig schaden.

C. W. de V.

[Naar aanleiding van het artikel over de Hoog- oven- en Walswerk-plannen ontvangen wij nog enkele ingezonden stukken, waarin eveneens op meer licht omtrent de economisch-politieke zijde van het vraag- stuk wordt aangedrongen. — Red.]

DE NIEUWE OORLOGSLEENING.

Weder is eene oorlogsleening in zicht. Weder zal de stok der gedwongen leening worden voor den dag ge- haald om tot voldoende deelneming te nopen.

Tegen dit feit op zichzelf is m.i. in de tegenwoor- dige tijdsomstandigheden niet veel in te brengen. De Regeering moet zorgen, dat de staat het geld krijgt, dat deze noodig heeft. Wordt echter het spook der gedwongen leening aangewend om de leening tegen gunstiger voorwaarden te plaatsen, dan zonder dat dreigement mogelijk zou zijn, zoo heeft deze handel- wijze m.i. een zeer bedenkelijke zijde en ontaardt zij in een vermomde vermogensbelasting. Wil men eene vermogensbelasting, het zij zoo, maar dan geen ver- momde.

Als zoodanig heeft gewerkt de uitgifte der laatste 4 pCt. leening. Nauwelijks toch was de toewijzing ge- geschied, of de koers der leening daalde tot eenige pro- centen onder den koers van uitgifte. Gaarne neem ik aan, dat dit niet in de bedoeling der Regeering heeft gelegen, maar dat het een gevolg is geweest van een min juist oordeel over den stand der kapitaalmarkt en het is waarschijnlijk, dat bij de bepaling van den koers der huidige leening met de ondervinding der vorige zal worden rekening gehouden. Maar ook indien dat geschiedt, meen ik, dat het gewenscht is wijziging te brengen in de tot dusverre gevolgde wijze van uit- gifte.

Indien toch, wat wij aannemen, de koers wordt be- paald zoo veel mogelijk in overeenstemming met den stand der kapitaalmarkt, zal de leening als aantrekke- lijke geldbelegging door de kapitaalbezitters worden gezocht en behoeft eigenlijk van gedwongen leening geen sprake te zijn. Maar omdat nimmer met volkomen zekerheid is te zeggen of de juiste koers wel is geko- zen, zullen ook velen, die eigenlijk, indien zij hun in- nerlijken wensch volgden, niet zouden inteekenen, toch moeten inschrijven, hetzij daartoe genoopt door de gedwongen leening die hen bedreigt, hetzij door een hooger gevoel van socialen plicht. Tot dusverre wer- den deze willige en minder willige inschrijvers bijna (ik zeg bijna met het oog op het recht van voorkeur bij de eerste oorlogsleening aan inschrijvers voor een beperkt bedrag toegekend) geheel over één kam ge- schoren. Bij overteekening der leening werd aan beide categorieën in gelijke verhouding toegewezen. M. i. ten onrechte, daar toch zij die de leening als geldbe- legging wenschten, liever voor hun volle bedrag toe- wijzing hadden gezien en de anderen zich liever geheel hadden zien voorbijgaan.

Daarom zou het dunkt mij aanbeveling verdienen, indien bij de inschrijving de gelegenheid werd geop- pend te kennen te geven of men op zijne inschrijving toewijzing wél of liever niet wenscht en dat bij de toewijzing daarmede rekening wordt gehouden. De wetenschap, dat men niet dan subsidiair in de toe- wijzing zal worden betrokken, zal m.i. ook aan eene ruime inschrijving ten goede komen.

Mr. W. C. MEES R.Azn.

Rotterdam, 29 October 1917.

¹⁾ In aansluiting op de dezer dagen in dagbladen ver- schenen berichten over ijzerertslagen op Celebes zij de aandacht gevestigd op een artikel in het Ned. Ind. tijds- schrift voor Nijverheid en Landbouw, Januari '13, IJzererts in de Molukken, door A. C. de Jongh M. I.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoer van fruit. Van zure appels mag 50 pCt. voor het buitenland worden geveild. Zoete appels blijven geheel voor het binnenland.

Rijst. Het B. M. V. deelt mede, dat herhaalde pogingen om rijst hier te lande aan te voeren mislukt zijn en dat de regering dientengevolge niet bij machte is voorloopig in het klimmende gebrek aan rijst te voorzien.

Eieren. De productie van eieren is den laatsten tijd veel geringer geworden, doordat zooveel pluimvee afgeslacht moest worden bij gebrek aan voeder. Met ingang van 29 dezer zullen geen consenten voor uitvoer meer worden afgegeven. Binnenkort zal worden overgegaan tot de distributie van kalkeieren van regeeringswege. Maatregelen zijn getroffen om een deel van den hoenderstapel in stand te houden, door verstrekking van extra-voeder aan foktoomen. Met ingang van 28 dezer is de maximumkleinhandelprijs voor versche regeeringseieren van 12 cent verhoogd tot 14 cent per stuk.

Bloem en meel. Met ingang van 29 dezer zal Regeeringsmeel zijn samengesteld uit 45 pCt. ongebuild tarwemeel, 25 pCt. ongebuild maïsmeel, 25 pCt. aardappelmeel en 5 pCt. gries en/of grind. De samenstelling van Regeeringsbloem wordt dan: 60 pCt. tarwebloem en/of roggebloem, 30 pCt. aardappelmeel en 10 pCt. Amerikaanse bloem. Voorts is, met ingang van denzelfden datum de prijs voor regeeringsbloem bepaald op f 30 per 100 K.G. in den tusschenhandel en 38 cts. per K.G. in den kleinhandel.

Peulvruchten. De distributie van peulvruchten, vermeld in het Overzicht in No. 94, begint 6 November a.s. Het rantsoen bedraagt voor alle soorten tezamen 1 K.G. per hoofd per vier weken. Groene erwten en bruine bonen worden beneden kostprijs beschikbaar gesteld.

Rundvleesch. Volgens mededeeling van het B. M. V. zal voorloopig nog niet worden overgegaan tot eene distributie van rundvleesch van regeeringswege.

Voederbieten, mangelwortelen, koolrapen en paardeppeen. Voor deze artikelen zijn maximumprijzen vastgesteld. Tevens is, behoudens uitzonderingen, verboden de aflevering en het vervoer van deze artikelen en van suikerbieten.

Bereiding van veevoeder uit afvalproducten. Door den Minister van Landbouw is ingesteld eene Commissie, belast met het toezicht op de bereiding van veevoeder uit afvalproducten, waarvan voorzitter is Prof. Van Calcar te Leiden, onder wiens leiding een proefinstallatie tot bereiding van zoodanig veevoeder is opgericht.

Teeltregeling 1918. Een regeling inzake beperkte teelt in het volgende jaar is vastgesteld voor de volgende tuinbouwproducten: spinazie en kropsla onder glas, platglas kopskommers, koude glas en koude grond tomaten, kropsla en spinazie koude grond, augurken, uien, erwten en peulen.

Vervoer te water. Door den Minister van Landbouw enz. zijn alle tegeenswies en organisaties, welke in verband met de commissie bijzondere tijdsomstandigheden zijn ingesteld, aangeschreven er toe mede te werken, dat goederen, op welke wijze van transport hunnerzijds invloed kan worden uitgeoefend, zoo mogelijk slechts te water worden vervoerd.

Witte vaseline. Verboden is de verkoop, de aflevering en het vervoer van witte vaseline.

Centraal Verrekenkantoor van brandstoffen. Het Centraal Verrekenkantoor is thans opgericht. Het zal als kooper in eerste instantie optreden van alle kolen, die door de Rijkskolendistributie worden toegewezen en deze verder tegen een gemiddelden prijs ter beschikking stellen van de aangewende verbruikers.

Vermicelli en macaroni. Voor vermicelli en macaroni zijn maximumprijzen vastgesteld.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

Door het uitblijven van beurs- en handelstelegrammen uit Amerika en Engeland, kunnen verscheidene koersen, noteringen en andere gegevens voor de verstreken week niet worden medegedeeld.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

I. BANKDISCONTO'S.

	27 October 1917	20 Juli 1914
Ned. Bank	Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15 Bel. Binn. Eff. 4 1/2 " 1 " '15 Vrsch. in R.C. 5 1/2 " 19 Aug. '14	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14 " " 23 " '14 " " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 6 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 20 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 10 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Russische Staatsbk.	6 " 27 Juli '14	5 " 1 Apr. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 10 " '15	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	6 " 28 Spt. '17	4 1/2 " 6 " '14
Zwitserse Nat. Bk.	4 1/2 " 2 Jan. '15	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Italië ..	5 " 1 Juni '16	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3-4	—
Javasche Bank....	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

II. OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
27 Oct. '17	2 3/4	3	***	4-5/8	—	4 1/2
22-27 " '17	2 3/8-3/4	2 1/2-3	***	4-5/8	—	3-4
13-20 " '17	2 1/8-2 3/8	2 1/2	***	4-5/8	—	***
8-13 " '17	2-2 3/8	2 1/2	***	4-5/8	—	***
23-28 Oct. '16	1 3/4-2 3/4	2 3/4-3 1/2	5 1/2-3/2	4-5/8	—	2-1/2
25-30 Oct. '15	—	3 1/4-4 1/2	4 7/8-5	—	—	1 3/4-7/8
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 26 October 1917.

WISSELKOERSEN.

I. KOERSEN IN NEDERLAND.

Voor Londen, Berlijn en Parijs worden voorloopig ook de dagelijksche noteringen te Amsterdam opgenomen. De dagelijksche koersen op New York, alsmede de laagste en hoogste der week zijn aan particuliere opgaven ontleend.

Data	Londen	Berlijn	Parijs	New York
22 Oct. 1917 ..	11.01	31.50	40.05	2.30 1/2
23 " 1917 ..	10.95	31.07 1/2	39.85	2.29 1/2
24 " 1917 ..	10.45	30.55	39.—	2.22
25 " 1917 ..	10.91	30.60	39.25	2.27
26 " 1917 ..	10.79	31.—	39.60	2.26 1/2
27 " 1917 ..	10.77 1/2	31.40	39.40	2.26 1/4
Laagste der week	10.42	29.65	38.20	2.21
Hoogste " "	11.06	31.75	40.20	2.32 1/2
20 Oct. 1917 ..	11.06	31.75	40.25	2.32 1/4
13 " 1917 ..	11.16 1/2	32.55	40.62 1/2	2.34 1/2
Muntpariteit ..	12.10 1/8	59.26	48.—	2.48 3/4

Data	Zwitser- land	Weenen	Kopen- hagen	Stockholm	Batavia telegrafsch
27 Oct. 1917	50.40	19.40	75.50	90.20	99 3/4-100 1/2
Laagste d. w.	49.—	18.75	73.90	87.70	—
Hoogste " "	50.50	20.27 1/2	75.50	90.60	—
20 Oct. 1917	50.50	20.25	74.15	88.45	99 3/4-100 1/2
13 " 1917	50.20	20.85	74.05	85.50	99 3/4-100 1/2
Muntpariteit	48.—	50.41	66.67	66.67	100

OVERZICHT.

Op de wisselmarkt was deze week de stemming verre van aangenaam. De koersen waren flauw en daalden sterk. Deze

daling nam ten slotte op Woensdag een dusdanige omvang als gedurende den oorlog nog niet had plaats gevonden.

Voor Londen, Parijs en New York was aanvankelijk geen bod te verkrijgen. De val van Londen bedroeg in den middag circa 50 cents tegen den vorigen dag en de markt sloot op het laagste punt. Parijs was toen circa 38.30, New York circa 2.22. Den volgenden dag was de stemming voor deze wissels gekeerd, maar waren daarentegen Berlijn en Weenen sterk aangeboden. Door de sterke daling van de Entente deviezen op Woensdag was de pariteit met de koersen in Zwitserland en Skandinavië geheel verbroken, zoodat eenig aanbod voor Marken en Oostenrijksche kronen van uit die landen ontstond. Dadelijk was de bekende speculatiegroep erbij om den koers verder te forceeren. Daar echter Londen hier veel beter was, hield het aanbod uit Zwitserland direct weder op en aangezien de speculatie toch reeds te sterk geëngageerd was en dus niet veel verder durfde te gaan, kon een krachtig herstel niet uitblijven. Berlijn 31.50, 29.65, 31.50, Weenen 20.05—18.75, 19.40. Londen, Parijs en New York bleven de volgende dagen weder aangeboden. Slot 10.75, 39.40 en 226 1/4. Zwitserland liep door dezelfde oorzaken terug tot circa 49.—, maar was ten slotte weder hooger als bij het begin der week. Ook Skandinavië weifelde eveneens een enkelen dag maar was vooral wat betreft Stockholm later weder beduidend vaster 88.25—90.60. Heden 92.—. Roebels 30 a 31.—. De overige landen zonder zaken.

II. KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. Rm., 4)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
25 October 1917	4.76.45	5.73	nom.	***
Laagste d. week	4.76.45	5.73	—	***
Hoogste „ „	4.76.50	5.79	—	***
18 October 1917	4.76.45	5.79 1/4	nom.	***
11 „ 1917	4.76.40	5.79	nom.	***
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

III. KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	24 Sept. 1917.	5 Oct. 1917	Tijdperk 6—12 October 1917		12 Oct. 1917
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8
B. Aires	d.p.gd.pes.	49 1/4	49 1/4	49	49 7/8	49 5/8
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/5 1/2	1/5 1/2	1/5	1/5 1/16	1/5 1/2
Hongkong ..	id. p. \$	3/2 7/8	2/10 3/4	2/9 1/4	2/10 1/2	2/9 1/4
Lissabon	d.p.escudo	31 3/8	31 1/8	30 3/4	31 1/2	31.—
Madrid	Peset. p. £	20.46	20.35	20.25	20.45	20.29
Montevideo..	d. p. peso	53 3/4	54 1/2	54 1/4	54 3/4	54 1/2
Montreal....	\$ per £	4.76 1/2	4.75 3/4	4.75 1/2	4.76	4.75 1/4
Petrograd ..	R. p. £ 10	275 1/2	314	300	314	301
R.d.Janeiro 1)	d. p. milr.	12 27/32	13 3/32	13 1/2	13 3/16	13 3/16
Rome	Lires p. £	36.92	36.79	36.30	37.—	36.86
Shanghai ..	sh/d.p. tael	4/10 1/2	4/2 1/2	4/0	4/2 3/4	4/0
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/16	2/4 3/32	2/4	2/4 3/32	2/4 1/16
Valparaiso 1)	d. p. pap. p.	15 1/2	15 3/16	14 21/32	15 3/16	14 27/32
Yokohama ..	sh/d.p. yen	2/1 3/8	2/1 3/8	2/1 7/16	2/1 13/16	2/1 3/8

1) Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

GOUDBEWEGING BIJ DE BANK VAN ENGELAND.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York.	
27 Oct. 1917.....	***	83 1/4	
20 „ 1917.....	***	83 1/2	
15 „ 1917.....	***	86 1/4	
5 „ 1917.....	***	90 3/8	
29 Sept. 1917.....	49	96 3/8	
28 Oct. 1916.....	32 1/4	67 3/8	
30 Oct. 1915.....	24 1/16	49 3/8	
20 Juli 1914.....	24 13/16	54 1/8	

NEDERLANDSCHE BANK.

VERKORTE BALANS OP 27 OCTOBER 1917.

Activa.		
Binnenl. Wis-	H.-bk. f 56.286.410,47	
sels, Prom.,	B.-bk. „ 141.277,32	
enz. in disc.	Ag.sch. „ 7.820.753,57 1/2	f 64.248.441,36 1/2
Papier o. h. Buitenl. in		
disconto		—
Idem eigen portef.	f 8.112.965,—	
Af: Verkocht maar voor		
de bk. nog niet afgel. „		8.112.965,—
Beleeningen		
incl. vrsch.	H.-bk. f 49.164.457,05 1/2	
in rek.-crt.	B.-bk. „ 6.114.824,61 1/2	
op onderp.	Ag.sch. „ 27.464.061,05	
	f 82.743.342,72	
Op Effecten	f 78.936.242,72	
Op Goederen en Spec. „	3.807.100,—	82.743.342,72
Voorschotten a. h. Rijk.....		
Munten Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 86.946.850,—	
Muntmat. Goud.....	598.283.623,05 1/2	
	f 685.230.473,05 1/2	
Munt, Zilver, enz.	7.385.946,05	
Muntmat. Zilver .. „		692.616.419,10 1/2
Effecten		
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.209.192,50	
id. van 1/4 v. h. kapit. „	3.915.939,62 1/2	9.125.132,12 1/2
Geb. en Meub. der Bank		1.465.000,—
Diverse rekeningen		61.062.483,36 1/2
		f 919.373.783,68

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.234.534,18 1/2
Bankbiljetten in omloop.....	824.973.110,—
Bankassigatiën in omloop.....	2.055.340,81
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk.....	f 569.072,93
Van anderen	62.069.580,23 1/2
	62.638.653,16 1/2
Diverse rekeningen	4.472.145,52
	f 919.373.783,68

Beschikbaar metaalsaldo.....	f 513.741.231,16 1/2
Op de basis van 1/4 metaaldekking	335.807.810,37
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is ..	2.568.706.155,—

Bij vergelijking met den vorigen weekstaat blijken de volgende verschillen:

	Meer	Minder
Disconto's		7.889.920,15
Buitenlandsche wissels.....	199.011,—	
Beleeningen	3.874.592,16	338.253,40
Goud	6.121,40	
Zilver	4.270.290,—	22.288.600,42
Bankbiljetten.....		
Part. Rek.-Crt. saldo's ..		

N.B. Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	27 Oct. 1917	20 Oct. 1917
Aan schatkistpromessen..	f 129.730.000,—	f 115.400.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst ..	53.000.000,—	61.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	115.403.000,—	115.403.000,—
Aan zilverbons	26.102.714,50	26.267.028,50

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeisbare schulden
27 Oct. 1917	685.230	7.386	824.973	64.694
20 " 1917	685.569	7.380	820.702	81.015
13 " 1917	685.021	7.331	815.593	81.886
6 " 1917	675.916	7.211	816.307	68.108
29 Sept. 1917	675.916	7.264	808.812	70.458
22 " 1917	674.376	7.376	784.733	86.831
15 " 1917	676.780	7.310	787.108	82.835
8 " 1917	664.182	7.364	788.448	101.280
1 " 1917	664.145	7.270	789.761	102.046
25 Aug. 1917	656.911	7.375	766.667	70.081
18 " 1917	656.851	7.229	768.531	66.385
11 " 1917	656.748	7.097	770.707	66.284
4 " 1917	647.041	7.060	778.969	57.932
28 Oct. 1916	583.642	6.531	730.338	76.022
30 Oct. 1915	399.824	2.522	569.850	16.749
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschik- baar Metaal- saldo	Dek- kings- percen- tage
	Totaal	Hieraan Schakelst- promessen rechtstreeks			
27 Oct. 1917	64.248	53.000	82.743	513.741	78
20 " 1917	72.138	61.000	78.869	510.475	76
13 " 1917	74.892	64.000	69.977	511.880	77
6 " 1917	67.541	57.000	70.078	505.252	77
29 Sept. 1917	57.628	47.000	72.055	506.310	78
22 " 1917	55.517	45.000	70.934	508.430	78
15 " 1917	52.451	42.000	71.095	509.039	79
8 " 1917	90.728	80.000	71.915	492.542	75
1 " 1917	78.763	68.000	76.110	492.002	75
25 Aug. 1917	31.951	21.000	74.621	495.884	79
18 " 1917	31.402	20.000	73.697	496.045	80
11 " 1917	37.913	26.000	74.812	495.414	79
4 " 1917	45.467	34.000	75.101	485.707	78
28 Oct. 1916	99.035	83.000	63.153	428.001	73
30 Oct. 1915	77.945	45.560	97.470	284.506	69
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{3}{4}$ metaaldekking.

JAVASCHE BANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden Guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeisbare schulden
28 Juli 1917	83.673	17.324	171.395	48.460
21 " 1917	82.721	17.789	170.107	48.174
14 " 1917	81.034	18.407	171.903	43.620
30 Juni 1917	78.400	19.006	164.939	45.237
29 Juli 1916	64.204	25.674	150.635	56.645
31 Juli 1915	33.151	32.411	119.292	30.238
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse reke- ningen ¹⁾	Beschik- baar metaal- saldo	Dek- kings- percen- tage
28 Juli 1917	7.443	35.167	65.656	13.764	57.338	46
21 " 1917	7.325	35.135	67.312	13.779	57.188	46
14 " 1917	7.026	35.172	65.264	14.196	56.622	46
30 Juni 1917	7.102	34.667	62.042	13.125	56.555	46
29 Juli 1916	6.694	38.787	68.711	5.896	48.422	43
31 Juli 1915	6.542	9.879	53.228	16.311	35.657	44
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa.²⁾ Op de basis van $\frac{3}{4}$ metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden guldens.)

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeisbare schulden	Disconto's	Div. reke- ningen ¹⁾
25 Aug. 1917 ..	713	1.113	995	905	730
18 " 1917 ..	719	1.132	947	911	670
11 " 1917 ..	797	1.252	1.066	909	569
4 " 1917 ..	792	1.275	1.068	904	540
26 Aug. 1916 ..	715	1.035	978	891	563
28 Aug. 1915 ..	1.110	994	1.535	850	984
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

I. BANK VAN ENGELAND.

WEEKSTAAT VAN 10 OCTOBER 1917.

ISSUE DEPARTMENT.

Notes issued.. £ 71.676.685	Government Debt £ 11.015.100
	Other securities „ 7.434.900
	Gold coin and bullion „ 53.226.685
£ 71.676.685	£ 71.676.685

BANKING DEPARTMENT.

Capital..... £ 14.553.000	Government securities .. £ 58.271.720
Rest „ 3.091.294	Other securities „ 88.944.306
Public deposits „ 42.186.150	Notes „ 29.998.370
Other deposits „ 119.625.251	Gold and silver coin „ 2.262.074
Seven-day and other bills.. „ 20.775	
£ 179.476.470	£ 179.476.470

Door het uitblijven der Engelsche bladen konden de cijfers van de twee laatste weekstaten hierboven niet worden opgenomen.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens de cijfers der door de Regeering uitgegeven currency notes van 1 £ en 10 sh. met het bedrag der gouddekking en der tot dekking aangewezen Government securities. De publicatie dezer cijfers geschiedt sedert 26 Augustus 1914.

(In duizenden p. st.)

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
24 Oct. 1917	55.539	41.610	***	***	***
17 " 1917	56.035	41.639	***	***	***
10 " 1917	55.489	41.678	183.109	28.500	156.062
3 " 1917	55.727	41.829	180.749	28.500	154.062
25 Oct. 1916	56.063	36.686	135.319	28.500	103.862
27 Oct. 1915	56.231	32.796	81.852	28.500	44.621
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re- serve	Dek- kings- percen- tage ¹⁾
24 Oct. '17	58.966	90.635	40.055	124.244	32.379	19,70
17 " '17	59.232	100.359	42.732	132.069	32.846	19,93
10 " '17	58.272	88.944	42.176	119.625	32.260	19,93
3 " '17	58.735	98.372	42.512	128.745	32.348	18 $\frac{1}{2}$
25 Oct. '16	42.188	102.443	52.543	112.172	37.827	23
27 Oct. '15	18.896	96.565	39.885	99.670	41.886	30
22 Juli '14	11.005	83.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

II. DUITSCHE RIJKS BANK.

STAAT VAN 23 OCTOBER 1917.

De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

Metallbestand	Mk. 2.513.826.000
davon Goldbestand	„ 2.404.459.000
Reichs- und Darlehenskassenscheine.....	„ 992.404.000
Noten anderer Banken	„ 6.200.000
Wechsel	„ 11.543.093.000
Lombardforderungen	„ 10.019.000
Effekten.....	„ 112.238.000
Sonstige Aktiva	„ 1.617.158.000
Grundkapital.....	„ 180.000.000
Reservfonds	„ 90.137.000
Notenumlauf	„ 10.138.698.000
Sonstige täglich fällige Verbindlichkeiten..	„ 5.735.434.000
Sonstige Passiva	„ 650.669.000

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens het cijfer der uitgegeven Darlehenskassenscheine. De Scheine, welke niet in kas zijn bij de Reichsbank, circuleeren grotendeels onder het publiek. De Darlehenskassen zijn ingesteld op 11 Augustus 1914.

(In duizenden Mark)

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-percentage ¹⁾
23 Oct. 1917	2.513.826	2.404.459	992.404	10.138.698	35
15 „ 1917	2.507.476	2.404.265	1.002.121	10.295.726	34
6 „ 1917	2.507.295	2.404.151	1.019.392	10.366.711	34
29 Sept. 1917	2.505.761	2.404.006	986.481	10.204.936	34
23 Oct. 1916	2.519.997	2.503.402	360.971	7.033.624	41
23 Oct. 1915	2.466.446	2.429.680	1.125.454	5.675.017	63
23 Juli 1914	1.691.669	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Oct. 1917	11.543.093	5.735.434	6.537.600	979.100
15 „ 1917	12.004.932	5.942.991	6.584.100	989.800
6 „ 1917	12.057.556	6.019.934	6.583.700	1.008.400
29 Sept. 1917	15.632.509	9.540.925	6.523.200	975.000
23 Oct. 1916	7.615.881	3.586.148	2.520.700	346.700
23 Oct. 1915	3.923.447	1.618.594	2.032.000	1.078.000
23 Juli 1914	750.892	943.964

III. BANK VAN FRANKRIJK.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Van 6 Aug. 1914 tot 28 Jan. 1915 werden geen staten gepubliceerd. De met * geteekende posten komen eerst sedert 28 Jan. 1915 in den weekstaat voor. De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

(In duizenden francs.)

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	* Te goed in het Buitenland	* Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
25 Oct. '17	5.326.083	2.037.108	255.301	710.583	12.350.000
18 „ '17	5.257.401	2.030.000	256.964	776.261	12.250.000
11 „ '17	5.322.715	2.037.108	259.043	769.149	12.100.000
5 „ '17	5.321.227	2.037.108	259.782	761.964	12.100.000
26 Oct. '16	4.921.979	—	328.047	870.920	8.600.000
28 Oct. '15	4.729.979	—	363.246	1.015.183	6.900.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	* Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren.	Rek. Crt. Staat
	618.871	1.155.803	1.121.902	21.705.269	2.833.507	51.567
606.338	1.158.046	1.124.579	21.680.181	2.859.536	35.663	
592.104	1.159.612	1.114.526	21.607.953	2.821.696	25.315	
728.320	1.161.654	1.097.085	21.420.039	2.899.713	27.269	
479.672	1.374.928	1.118.351	16.589.150	2.730.840	200.977	
280.270	1.916.363	567.971	13.867.554	2.545.863	38.451	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

IV. RUSSISCHE STAATSBANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In miljoenen Roebel).

Data n. st.	Goud	Te goed in het buitenland	Zilver	Schatkistbiljetten	Disconto's en beleeningen	Circulatie	Rek. Courant
21 Oct. '17	1.296	2.309	168	14.479	2.071	17.859	2.715
13 „ '17	1.297	2.309	155	14.098	2.150	17.290	2.721
6 „ '17	1.293	2.309	151	13.743	2.036	16.661	2.717
29 Sept. '17	1.295	2.309	146	13.395	2.027	15.887	2.839
21 Oct. '16	1.556	2.055	104	5.278	779	7.720	1.659
21 Oct. '15	1.596	37	19	2.803	1.341	4.991	1.377
21 Juli '14	1.601	144	74	757	1.634	1.099

V. SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE.

Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden francs.)

Data	Metaal incl. buitensaldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening.	Circulatie	Rek. Crt. sald
25 Oct. '17	475.661	91.056	480.000	95.664	1.048.111	83.873
18 „ '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
11 „ '17	473.465	90.886	480.000	103.115	1.045.276	91.945
27 Sept. '17	460.199	90.386	480.000	98.010	1.015.657	102.801
26 Oct. '16	352.330	76.443	480.000	44.075	828.431	114.262
28 Oct. '15	159.213	34.349	440.000	52.080	510.351	175.251

VI. VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

In werking getreden op 16 November 1914.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden dollars.)

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F. R. Notes in circulatie
14 Sept. '17	1.374.949	529.597	52.500	51.085	644.567
7 „ '17	1.364.783	501.997	52.500	50.608	621.299
31 Aug. '17	1.353.498	500.264	52.500	52.610	587.915
24 „ '17	1.372.229	495.911	52.500	52.540	558.782
15 Sept. '16	562.634	187.055	—	7.898	179.409

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Dekking-percentage Deposito's ¹⁾	Percent. Gouddekking circulatie
14 Sept. '17	335.778	1.367.782	59.368	78.8	82.2
7 „ '17	341.416	1.384.919	59.256	79.0	80.8
31 Aug. '17	301.906	1.393.343	58.904	79.9	85.1
24 „ '17	287.964	1.351.989	58.484	80.6	91.7
15 Sept. '16	110.322	554.542	55.416	73.0	104.3

¹⁾ Verhouding tusschen: goud, zilver etc., uitgezonderd het voor de dekking der F. R. Notes gereserveerde goud, en: netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

VEREENIGDE NEW YORKSCHE BANKEN EN TRUST MAATSCHAPPIJEN.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(Gemiddelden in duizenden dollars.)

Data	Reserve	Deposito's	Circulatie	Beleeningen en disconto's	Surplus Reserve
29 Sept. '17	547.060	3.731.950	31.910	3.895.880	61.010
22 „ '17	550.560	3.693.750	31.830	3.874.970	85.320
15 „ '17	541.070	3.718.140	31.630	3.808.280	75.770
8 „ '17	505.770	3.712.990	31.330	3.850.650	50.050
30 Sept. '16	665.210	3.471.460	31.190	3.339.550	96.360
2 Oct. '15	684.000	2.959.700	36.490	2.778.190	192.900
25 Juli '14	467.880	1.958.320	41.730	2.057.570	26.170 ¹⁾

¹⁾ Op basis van 25 % van alle deposito's.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 29 October 1917.

De overwegingen van de mogelijkheid op een spoedigen vrede, die nog maar kort geleden op de rede van den Oostenrijkschen minister Czernin invloed op de stemming der internationale beurzen uitoefenden, zijn thans weder geheel verdrongen door tijdingen van de fronten.

Door de afwijzende houding welke de regeringen der geallieerde landen hebben aangenomen op de vreedzamer uitingen uit Midden-Europa, is bij de Centralen de meening geschraagd geworden, dat het einde slechts langs militairen weg te bereiken is. En ter manifestatie dezer meening hebben zij den vijand in de laatste weken een tweetal gevoelige slagen toegebracht, den eersten in Rusland, waar de innerlijke ontbinding des rijks kon worden benut, den tweeden in Italië, alwaar Duitschers en Oostenrijkers in den twaalfden Isonzoslagen een militair succes van den eersten rang op de Italiaansche legers hebben weten te behalen.

Het is wel nutteloos zich over te geven aan bespiegelingen ten aanzien van de vraag of de jongste gebeurtenissen het einde van den wereldstrijd al dan niet naderbij hebben gebracht. Doch waar de tegenwoordige fase van den kamp blijkens hetgeen uit de oorlogvoerende landen bekend is geworden, allerwege als de laatste ronde wordt beschouwd, zijn de overwinningen der Centralen in ieder geval van zeer groote betekenis. Vooral voor de toekomstige vredesonderhandelingen, als wanneer de wederzijds bezette gebieden zullen worden uitgewisseld, zij 't tegen elkander of tegen voordeelen van anderen aard.

De beurzen in de Centrale rijken welke, — in elk onzer laatste overzichten hadden wij er melding van te maken, — vrijwel zonder ophouden in een zeer opgewekte houding hadden verkeer, hadden niets meer van noode dan de iederen dag van de afgelopen week binnenkomende overwinningsberichten en de reeds plaatsgevonden rijzing, dikwerf in een stormachtig tempo, voort te zetten.

Te Weenen is begon het reeds op Maandag jongstleden met wilde excessen. Sedert het beurscomité aldaar besloten heeft op Zaterdagen geen beurs te houden, behoudt de Maandag tot de drukste dagen ter beurze. Reeds hadelijk bij de opening van de beurs ontstond voor Alpine-Montan- en Turksche Tabaks aandelen koortsachtige belangstelling. Eerstgenoemde aandelen stegen direct 110 Kr., laatstgenoemde 150 Kr. boven de laatste notering. De rijzing schijnt ten deele wel in verband te hebben gestaan met de jongste verhooging van de ijzerprijzen en de geweldige toename in de ontvangsten der Tabaksregie. Doch als oorzaak zijn deze feiten niet te beschouwen; zij spelen slechts, evenals zooveel andere speciale factoren van den laatsten tijd, de ondergeschikte rol van aanleiding. De oorzaak is te vinden in het bijzonder groote aantal koopers ter beurze eenerzijds, en daarnaast in het steeds geringer wordende effectenmateriaal. Wij wezen er reeds vroeger op, dat de omvangrijke beurshandel in de hand gewerkt wordt door het stilleggen van industrieën en bedrijven en het is dan ook niet onmogelijk, dat het blokkeeren van den vrijen handel in linnegoed en kleederen, een zeer belangrijke branche in Oostenrijk, ditmaal de hause gestimuleerd heeft, doordat vele „confectionnaires” zich genoodzaakt zagen hun bedrijf stop te zetten en met de geleidelijk terugvloeiende kapitalen aan den handel ter beurze deelnamen. Het is echter merkwaardig, dat de koopers in weerwil van de lage rentabiliteit van vele aandelen, geen bezwaar hebben deze ook nog bij de tegenwoordige hoge prijzen aan te kopen. Hiertoe heeft evenwel weder de dividendpolitiek der maatschappijen geleid, die slechts een klein deel der gemaakte winsten voor uitkeering bestemmen en een onevenredig groot gedeelte reserveeren. Vele koopers nemen nu aan, dat deze maatschappijen wel anders zouden handelen, indien zij er niet slechts om fiscale redenen toe gedwongen waren, dat zij gemakkelijker een veelvoud van het tegenwoordige percentage zouden kunnen uitkeeren en vlieën zich met de hoop, dat de geaccumuleerde winsten toch nog wel binnen afzienbaren tijd, vooral bij een spoedigen vrede, tot uitkeering zullen komen. De kort geleden hier ter plaatse vermelde maatregelen tot wering van de speelwoede ter beurze hebben in de afgelopen week althans, ten eenemale gefaald. Daarbij heeft de speculatiezucht een anderen uitweg gezocht en gevonden. Sedert de banken en commissioonnairs n.l. besloten hebben bij den aankoop van aandelen minstens betaling van 50 pCt. van de koopsom te eischen, werpt zich een deel van het publiek, en wel datgene, dat niet over voldoende kasmiddelen beschikt, op de laag genoteerde fondsen, waarbij het natuurlijk veel gemakkelijker de 50 pCt. dekking kan geven. De beperkingsmaatregelen hebben derhalve haar doel te dezent voorbij geschoten. Sedert kort bestaat er dan ook voor de „lichtere” aandelensoorten groote belangstelling en worden

ook deze tot door niets gemotiveerde koershoogten opgedreven. Een sprekend voorbeeld hoever het in sommige gevallen reeds gekomen is, is wel de mededeeling in de dagbladen van directies van eenige ondernemingen wier aandelen tot de favorieten behooren, dat zij de verantwoordelijkheid voor deze opdrijving afwijzen. Een dezer Maatschappijen, de Trifailer Kohlegesellschaft bericht, dat hare participatie onder gebrek aan arbeidskrachten te leiden heeft en dat de bedrijfskosten steeds stijgende zijn, zoodat de maatschappij wellicht niet eens Kr. 12 dividend, zooals in het vorige jaar, zal kunnen uitkeeren; desondanks noteeren hare aandelen ter beurze ca. Kr. 700! De onzinnige koopwoede heeft tot dermate overstelpende zakendrukte geleid, dat de gezamenlijke Weensche beursfirma's en commissioonnairs een verzoek bij het beursbestuur hebben ingediend om de eerste en tweede week van November de beurs op Vrijdag gesloten te houden. In aansluiting aan de aan die dagen voorafgaande feestdagen, zou daardoor in deze periode tweemaal gedurende vier achtereenvolgende dagen de beurs gesloten blijven. Men hoopt in dien tijd den achterstand in de administratie te kunnen bijwerken.

Reeds sedert den aanvang der abnormale beweging te Weenen is vraag van de zijde van Budapest een der steeds terugkeerende stimulansen geweest. Ook in de afgelopen week was dit het geval, en vooral in verband met de wilde zaken aan de beurs te Budapest, moet de in het Hongaarsche parlement door den premier Wekerle gehouden bespreking van de vraag of van regeeringswege maatregelen tegen de beurs speculatie dienden te worden genomen, wel verwondering wekken. De minister kwam n.l. tot de slotsom, dat hiertoe voorloopig nog geen aanleiding bestond, daar verwacht mocht worden, dat de beurs zich vrijwillig de noodige beperkingen zou weten op te leggen. Deze opvatting wordt evenwel zoo scherp gelogenstraft door het gebeurde aan de Weensche beurs, waar men toch ook niet reeds bij de eerste symptomen der rijzing tot dwangmaatregelen is overgegaan, dat het er eerder op lijkt alsof de premier huiverig is om voorschriften uit te vaardigen, wel wetende hoe weinig kans erop bestaat, dat deze het gewenschte effect zullen hebben. In Oostenrijk, waar dus de oorspronkelijke maatregelen gefaald hebben wil men thans op eene andere wijze trachten den kapitaalstroom van de beurs af te leiden, en wel door aan kapitalisten bijzondere voordeelen bij de omruiling van aandelen in de obligatiën der zevende oorlogsleening in het vooruitzicht te stellen. Er bestaat kans op dat in het prospectus voor deze leening, die begin November wordt uitgegeven mededeelingen te dien aanzien zullen worden gedaan.

Hoewel men ter beurze van Berlijn de opgezweepte koersen van Weenen en Budapest dikwijls met een wantrouwend oog heeft aangezien, heeft toch de wilde speculatie ook daar reeds sinds eenigen tijd haar intrede gedaan. Hier evengoed als in Oostenrijk is de aanzwelling der vlottende middelen voor een groot deel schuld. Daarop wijst wel in de eerste plaats het feit dat, zoodra de inschrijving op de zevende oorlogsleening gesloten was en dus een ieder weer een overzicht had over de gelden welke tot zijne beschikking bleven, de omzetten ter beurze zich belangrijk hebben uitgebreid. Ook te Berlijn ontbreken de stemmen niet die voor een onvermijdelijke catastrofe als gevolg van het beursspel waarschuwen. In ieder geval lijkt het gevaar hiervoor aan de Berlijnsche beurs minder imminent dan te Weenen en te Budapest, daar de speculatie te Berlijn een grootere keus aan objecten heeft. Doch deze stemmen klinken nog steeds niet luid genoeg om eene verandering in de eenmaal ingeslagen richting te bewerken. Wellicht zal deze het gevolg zijn van de te wachten drastische belastingspolitiek der regering. Hoe de toestand zal worden wanneer „de rekening zal worden opgemaakt”, is thans natuurlijk nog niet te overzien. Welk deel van het inkomen, welk deel van het vermogen zal moeten worden geofferd om in den dienst der staatsschuld te voorzien? Het zijn nog alle open vragen, doch heel niet onmogelijk lijkt het, dat de regering zich bij de nieuwe planen zal laten leiden door het beginsel, dat de rente van de staatsschuld daar zal moeten worden opgebracht, waar de groote toename van kapitaal heeft plaats gevonden. Wat thans uit Duitschland omtrent de nieuwe projecten verluidd, ziet er werkelijk wel naar uit alsof het kapitaal in de engere betekenis des woords genomen, dat zijn dus de in groote ondernemingen geconcentreerde kapitalen, de hoofdstaats van de toekomstige vredeshuishouding zal hebben te dragen. En uit dien hoofde zijn veel van de hoge koersen, in de eerste plaats van allerlei oorlogsindustrieën al zeer ongerechtvaardigd.

Begrijpelijkerwijs hebben de eerste tijdingen aangaande de den Italianen toegebrachte gevoelige nederlaag in de landen der Geallieerden het vertrouwen, dat door de jongste successen aan het Westfront was gewekt, wel eenigszins geschokt.

twijfelachtig, of wij hier in Europa zullen profiteeren van het feit, dat in vele overzeesche landen overvloed van graan aanwezig is of spoedig beschikbaar zijn zal. De zeer slechte oogstresultaten in Frankrijk, waardoor de beoogde hoeveelheid graan nog sterk wordt vergroot, dragen bij tot de groote moeilijkheden, die de voeding van Europa ondervindt.

De bemoeiingen van de Regeering der Vereenigde Staten met den aanvoer en de distributie van levensbehoeften breidt zich voortdurend uit. Onlangs is voor eene reeks artikelen bepaald, dat die slechts mogen worden vervoerd en verhandeld door bedrijven, die daarvoor eene speciale vergunning hebben ontvangen. Tot die artikelen behooren alle graansoorten en de meeste harer producten.

Het Washingtonsche Landbouwrapport van 8 October is wel iets gunstiger voor lijnzaad, doch de te verwachten opbrengst is toch niet hooger aangegeven dan 11 millioen bushels, eene veel lagere schatting dan in vele jaren is voorgekomen. Ook de Canadeesche schatting blijft zeer gering. Meer en meer wordt het dus zeker, dat Argentinië zal moeten bijspringen. Als de oogst daar werkelijk zoo goed binnenkomt, als nu verwacht wordt, zal men in Argentinië, vooral nu de Europeesche vraag zoo klein belooft te blijven, met vreugde zulk een grooten koper als de Vereenigde Staten van lijnzaad voorzien. Voorloopig echter heeft dit voorzicht in Argentinië nog geene vaste stemming voor lijnzaad tengevolge gehad en de prijs voor zaad van den ouden oogst is gedurende October belangrijk gedaald. Meer en meer beweegt die zich in de richting van den prijs, waartoe het nog te velde staande lijnzaad reeds geruimen tijd wordt verhandeld. Op 23 October noteerde de October-termijn te Buenos Aires 17.70 pesos, te Rosario 18.20 pesos, nadat de prijs zich gedurende verscheiden maanden en ook nog in de eerste tien dagen van October boven 20 pesos, en dikwijls zeer ver daarboven, had staande gehouden.

Buitenlandsche granen in Nederland.

Niet de minste verbetering valt te bespeuren van de moeilijkheden, waarin ons land zich ten opzichte zijner graanvoorziening bevindt.

SUIKER.

Aan onze Bietsuikermarkt verwekte eene officieele inschrijving op 2.500 tons suiker met consent voor export naar Zveden belangstelling, aangezien de prijzen, die voor dit land aangelegd kunnen worden, veel hooger zijn dan de prijsbasis waarop tot dusver exportsuiker verhandeld werd. De weersgesteldheid in ons land was voor het oogsten

diet bepaald ongunstig, doch wordt over het algemeen naar droog weer verlangd. Uit Duitschland zijn de oogstberichten nogal uiteenloopend. In doorsnee is de akkeropbrengst hooger dan verleden jaar en ook het suikergehalte schijnt eerder hooger dan lager uit te zullen vallen. Onder deze omstandigheden bestaat de mogelijkheid op eene grootere suikerproductie dan verleden jaar niettegenstaande den ietwat kleineren uitzaai, doch het eindresultaat kan door de volgende factoren nog teleurstellend zijn: gebrek aan werkvolk en brandstof, moeilijkheden met het vervoer en gebruik van bieten voor veevoeder. In Oostenrijk-Hongarije schijnen de akkeropbrengsten beneeden die van verleden jaar te blijven, doch het rendement is eerder iets beter.

De zichtbare voorraden bedragen volgens F. O. Licht:

	1916/17	1915/16	1914/15
Duitschland } 1 Sept. '16	250.000*	545.000*	536.607 tons
Hamburg			
Oostenrijk 1 " '16	305.000*	478.000*	244.741 "
Frankrijk 1 " '16	39.012	58.525	141.454 "
Nederland 1 Oct. '17	60.446	3.224	12.296 "
België 1 Sept. '17	50.539	13.824	53.189 "
Engeland 1 " '17	199.663	151.127	163.504 "
Totaal Europa	904.660	1.249.700	1.151.791 tons
V.S.v.N.A. 27 Sept. '17	65.000	166.850	277.079 "
Cubahavens 26 " '17	133.000	319.747	291.229 "
Totaal.....	1.102.660	1.736.297	1.720.099 tons

* Raming.

Van de Suikervereeniging in Java werd intusschen de bevestiging ontvangen van den verkoop van ongeveer 2 1/2 millioen picols aan de Engelsche Regeering. Verder meldde de Vereeniging eenen verkoop van 270.000 picols Superieur tot f 10 3/4.

Nieuwe berichten uit Engeland en Amerika werden niet ontvangen.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per November	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas sob.	Americ. Granulated sob.	
26 Oct. 1917 ..	f —	53/9	—	—	—
19 " 1917 ..	" —	53/9	17/6	—	—
26 Oct. 1916 ..	" 23 1/2 3/32	47/1 1/2	23/6	31/-	6.52 & 6.64
26 Oct. 1915 ..	" —	50/-	19/3	19/9	—
21 Juli 1914 ..	" 11 1/2 1/32	18/-	—	—	3.26

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Dec.	Maïs Dec.	Haver Dec.	Tarwe Jan.	Maïs Nov.	Lijnzaad Oct.
27 Oct. '17	220 3/4	118 3/8	58 1/4	11,15	8,10	20,30
20 " '17	220 3/4	114 1/2	58 1/4	—	8,50	21,—
27 Oct. '16	186 1/4	89 1/2	55	15,05 4)	7,25	20,55 4)
27 Oct. '15	99 1/2	58 1/8	38 1/8	10,35	5,05	13,20 5)
27 Oct. '14	113 1/2	67 3/4	48 3/8	—	4,45 1)	10,20 4)
20 Juli '14	82 1)	56 3/8 1)	36 1/2 1)	9,40 3)	5,38 1)	13,70 3)

1) per Dec. 2) per Sept. 3) offic. vastgestelde locoprijs. 4) per Nov. 5) per Januari.

De noteeringen van Buenos Ayres zijn van 11 en 4 Oct. 1917, 27 Oct. 1916, 27 Oct. 1915 en 28 Oct. 1914.

Loco-prijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	29 Oct. 1917	22 Oct. 1917	29 Oct. 1916
Tarwe	588,— ¹⁾	588,— ¹⁾	426,— ¹⁾
Rogge (No. 2 Western) ..	nom.	nom.	nom.
Maïs (La Plata)	360,— ¹⁾	360,— ¹⁾	285,— ¹⁾
Gerst (46 lb. feeding)....	360,— ¹⁾	360,— ¹⁾	360,— ¹⁾
Haver (38 lb. white clipped)	18,— ¹⁾	18,— ¹⁾	17,— ¹⁾
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) .	250,— ¹⁾	250,— ¹⁾	180,— ¹⁾
Lijnzaad (La Plata).....	nom.	nom.	nom.

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	21-27 Oct. 1917	Sedert 1 Jan. 1917	Overeenk. tijdvak 1916	21-27 Oct. 1917	Sedert 1 Jan. 1917	Overeenk. tijdvak 1916	1917	1916
Tarwe.....	—	253.376	598.926	—	38.227	21.153	291.603	620.079
Rogge	—	8.465	18.763	—	—	525	8.465	19.288
Boekweit	—	2.314	10.332	—	—	500	2.314	10.532
Maïs	—	114.637	340.386	—	80.134	158.603	194.771	498.989
Gerst	—	30.600	92.023	—	11.886	18.726	42.486	110.749
Haver	—	12.399	44.430	—	27.269	7.840	39.668	52.270
Lijnzaad	—	8.322	88.607	—	7.560	50.012	15.882	138.619
Lijnkoek.....	—	34.078	138.965	—	27.985	5.735	62.063	144.700
Tarwemeel	—	19.988	21.475	—	3.051	—	23.039	21.475

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	4.714	355.885	760.331	—	—	—	355.885	760.331
Maïs	—	12.335	79.609	—	—	—	12.335	79.609
Rogge	8.048	8.048	—	—	—	—	8.048	—
Tarwemeel	—	6.962	1.260	—	—	—	6.962	1.260

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	26 Oct. '17	19 Oct. '17	11 Oct. '17	26 Oct. '16	26 Oct. '15
New York voor Middling..	28,95 c	28,65 c	27,35 c	18,75 c	12,10 c
New Orleans voor Middling	27,75 c	27,13 c	26,25 c	18,50 c	11,93 c
Liverpool voor Good Middling	20,92 d	20,97 d ¹⁾	20,57 d	11,03 d ²⁾	7,15 d ³⁾

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17	Overeenkomstige perioden	
	11 Oct. '17	1916-'17	1915-'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	704	1176	853
„ Atlant. Havens	554	707	699
Uitvoer naar Gr. Brittannië	636	583	371
„ „ 't Vasteland.	338	579	548
„ „ Japan etc...	—	—	—

Voorraden in duizendtallen	6 Oct. '17	6 Oct. '16	6 Oct. '15
Amerik. havens.....	573	952	1092
Binnenland.....	413	793	706
New York.....	85	74	270
New Orleans.....	87	200	173
Liverpool.....	316 ³⁾	559 ³⁾	932 ³⁾

1) 17 October 1917. 2) Middling. 3) 13 October 1917.

COPRA.

In den toestand van de markt kwam ook deze week geen verandering.

Ceylon cif. Londen £ 46.-; aanbod gering.

Ceylon cif. Marseille £ 95.- a £ 96.-.

NOTEERINGEN.

Java f. m. s.

27 October 1917..	nom.	} N.O.T.-condities.
20 „ 1917..	nom.	
27 October 1916..	f 41	
27 October 1915..	„ 32 ^{3/4}	
20-25 Juli 1914..	„ 28 ^{3/4}	

WOL.

Van de Kaap komt een bericht, dat belangstelling vraagt, n.l. het nieuwe product wordt niet door de Britsche overheid genaast, maar zal aanvaard worden 55 % boven den prijs van 1914; evenwel staat het producenten vrij aan Amerikaansche of Japansche firma's te verkoopen die, zooals spreekt, geneigd zijn den aanzienlijk hooger en dagprijs te betalen. Men bedenke wel, dat het uiterst bezwaarlijk is vrachtruimte te vinden voor wol niet aan het Britsche Gouvernement verkocht.

Het „Committee of wool supplies” te Boston heeft de volgende maximum-prijzen vastgesteld:

	Buenos-Ayres.	Montevideo.
1/2 blood fleeces 58/60's comb. fleeces	6/0 1/2	6/5 1/2
56's combing fleeces	5/7 1/2	5/10
50's „ „	5/2 1/2	5/5
46's „ „	5/0	5/0
44/40's „ „	4/4 1/2	4/4 1/2

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

De gunstige stemming voor huiden in Noord-Amerika blijft aanhouden en er werden in New York weder hogere prijzen betaald. Van Zuid-Amerikaansche huiden geen nieuws. Omtrent de de vorige week besproken afvaart der Holland-Amerika Lijn booten „Poeldijk” en „Maasdijk” worden pogingen in 't werk gesteld om eindelijk de afvaart te bewerkstelligen. Er gaan zeer groote belangen mede gepaard.

De huiden ex. ss. „Rijnland” werden vrijgegeven, voor zoover het goedgekeurde koopers betreft. De niet-vrijgegeven huiden zijn tegen de volgende prijzen aan de markt:

1000 Santiago.....	a f 1,25 per 1/2 Kilo.
500 Santa Fé.....	„ 1,15 „ 1/2 „
950 Tucuman Campos..	„ 1,05 „ 1/2 „

Zoodra koopers dezer huiden goedgekeurd worden door

de N. O. T., zal hoogstwaarschijnlijk de vrijgave onmiddellijk volgen.

Inlandsche huiden: Voortdurend geregelde verkoopen. Java markt: Nog steeds aan de markt de 1000 Padang Runderhuiden.

A.s. Woensdag zullen te Amsterdam, bij inschrijving, beëindigende partijen Buffel- en Runderhuiden aangeboden worden.

**VERKEERSWEZEN.
SCHEEPVAART.**

27 October 1917. De aan Amerika toegeschreven plannen om onzijdige reeders te noodzaken tot verlaagde vrachtcijfers te varen, kwamen nog niet tot uitvoering; de aangeboden vrachten vertoonden integendeel een stijgende richting. De voornaamste noteeringen zijn: net charter naar Engeland 230/- van Noord-Atlantische havens, 240/- van Savannah, 260/- van de Golf van Mexico, 20/- extra naar Fransche Westkusthavens, 130/- extra naar West-Italië. Het Wheat Committee noteert onveranderd 30/- per quarter, doch afdoeningen worden niet vermeld en onzijdige booten zullen ook wel niet te krijgen zijn zoolang de tegenwoordige hoge netcharter vrachten betaald worden. Van Voor-Indië 400/-, van Achter-Indië 575/- a 600/- per ton d.w. naar Frankrijk; de overige vrachten van de Oost zijn daarmede in overeenstemming, uitgezonderd die van Bombay, waarvoor de noteering naar Engeland onveranderd 250/- per ton d.w. blijft, doch waarvoor uitteraard geen vrije schepen te interesseeren zijn.

Time-charter vrachten bleven eveneens vast, en wisselden voor neutrale booten af van 41/6 tot 58/- voor een tijdperk van 12 maanden. Intusschen wordt gemeld, dat de U. S. Shipping Board blijft trachten onzijdige schepen te charteren tot de voor Amerikaansche vaartuigen vastgestelde vrachten, t.w. 32/- tot 52/- p. t. d. w. per maand. Waar echter de reederijen nog steeds in staat zijn de eischen af te wijzen, desnoods door hun schepen stil te laten liggen, en anderzijds het gebrek aan ruimte steeds nijpender wordt, zijn de autoriteiten vooralsnog genoodzaakt toe te geven. De Japanners storen zich trouwens ook niet aan de door Amerika vastgestelde maximum vrachten; voor de veilige vaart in de Stille Zuidzee werd een aantal Japansche schepen tot recordvrachten, t.w. 75/- a 90/- p. t. d. w. per maand voor een jaar gehuurd. Die vrachten zijn belangrijk hooger dan de tot dusver betaalde, zoodat de aangekondigde hulp van Japansche zijde zich slechts schijnt uit te strekken tot het beschikbaar stellen van schepen op de door de reeders gestelde voorwaarden.

Voorts werd 20/- a 25/- per ton draagvermogen geboden voor een tijdperk van vijf jaren, te beginnen na afloop van den oorlog. In Noorwegen werden die aanbiedingen als grondslag aangenomen voor de oprichting van een aantal nieuwe scheepvaartmaatschappijen met dure booten, zonder rekening te houden met het feit, dat Amerika en de Entente mogelijk nog meerdere jaren na den oorlog druk op de onzijdige scheepvaart zullen uitoefenen door, — waar mogelijk, — toestemming tot bevrachting en levering van bunkerkolen te weigeren. Naar verluidt, bestaat het voornemen de eerste twee jaren na het sluiten van den vrede in zekere mate controle op de scheepvaart te blijven uitoefenen. Aanbouw zou voor een gelijk tijdperk onder staatstoezicht blijven.

Berichten over nieuwe plannen nopens aanbouw van koopvaardijsschepen blijven aanhouden. In Engeland gaat het gerucht, dat de regering voornemens moet zijn een zestal werven in te richten om z.g. standaardsschepen op groote schaal te bouwen. In Argentinië werd aan de bekende Britsche firma Vickers concessie verleend om een werf met reparatiewerkplaats op te richten. Het kapitaal zou vijf miljoen dollar goud bedragen, waarvan de regering de helft als preferent kapitaal voor haar rekening zou nemen. Uit het land der onbegrensde mogelijkheden wordt een revolutie op het gebied van scheepbouw aangekondigd, n.l. het maken van gegoten stalen schepen. In groote trekken moet het plan neerkomen op het gebruik van gietstalen platen en spanten, welke electrisch gelascht zouden worden, terwijl de algemeene bouwwijze volgens het Isherwood systeem zou geschieden. Het bouwen van dergelijke schepen zou grotendeels door ongeschoolde werklieden kunnen geschieden, klinken zou overbodig zijn en reparaties zouden vlug en gemakkelijk uitgevoerd kunnen worden met behulp van het bekende autogene laschapparaat. Ook zou een belangrijke gewichtsbesparing van het schip, dus een daarmee overeenkomend grooter laadvermogen bereikt worden, terwijl de levensduur van dergelijke vaartuigen veel langer zou zijn dan die van de tegenwoordige schepen. Proeven moeten thans genomen worden, doch het is nog niet bekend,

of deze geslaagd zijn. Mogelijk blijft het-bij plannen, zooals indertijd met de hoog opgeschreefde verhalen over de oplossing van het transport vraagstuk door den bouw van houten schepen.

In Argentinië werd voorgesteld op alle buitenlandsche schepen, welke in Argentijnsche havens uitklaren, een recht van 50 cent voor per netto reg. ton te heffen.

De vracht voor kolen van de Oostkust van Engeland naar Nederland bedraagt f 30 à f 35 per ton voor schepen, die uitgaand lading vervoeren. De molestverzekeringspremie, welke 3½ pCt. van Londen via een kolenhaven naar Holland bedraagt, moet door de reeders zelf betaald worden.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
22/27 Oct. 1917	—	—	—	30/-	—	145/-
15/20 „ 1917	—	—	—	30/-	—	145/-
23/28 Oct. 1916	—	—	f 14 *	11/6	f 90 *	127/6
25/30 Oct. 1915	—	—	12/6	12/3	„ 48,—	82/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¼	1/11 ¼	12/-	12/-

HOUT.

Data	Cronstadt		Golf van Mexico	
	Holland (gezaagd)	Oostk. Engeland (mijnstullen)	Holland (pitch-pine)	Engeland (pitch-pine)
22/27 Oct. 1917	—	—	—	—
15/20 „ 1917	—	—	—	—
23/28 Oct. 1916	—	—	f 335,—	485/- ¹⁾
25/30 Oct. 1915	—	—	„ 150,—	255/- ¹⁾
Juli 1914	f 12,—	24/6	75/-	77/6

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

ERTS.

Data	Bilbao Middlesbro'	Carthage Middlesbro'	Griekland Middlesbro'	Pott-Middlesbro'
22/27 Oct. 1917	—	—	—	—
15/20 „ 1917	—	—	—	—
23/28 Oct. 1916	18/6	19/6	21/6	—
25/30 Oct. 1915	16/9	18/-	20/-	—
Juli 1914	4/3	5¼ ½	5/9	8/6

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rioier	Rotterdam	Cronstadt
22/27 Oct. 1917	69/-	101/3	—	—	f 32,50	—
15/20 „ 1917	69/-	101/3	—	—	„ 15**)	—
23/28 Oct. 1916	34/-	65/-	60/-	30/-	„ 6,50	—
25/30 Oct. 1915	fr 30,75	44/5	48/-	39/4	„ 6,—	—
Juli 1914	„ 7,—	7/-	7/3	14/6	3'2	5/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
22/27 Oct. 1917	—	550/-	—	185/-
15/20 „ 1917	—	—	—	—
23/28 Oct. 1916	150/-	175/-	—	150/- ¹⁾
25/30 Oct. 1915	60/-	80/-	—	82/-
Juli 1914	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per zeilschip.

^{**)} Regeeringsvracht f 7,— Nd. Amerika f 52,25 San Lorenzo p. t. d. w. en pr. maand vrij molestpremie.

¹⁾ Hout gezaagd per quarter van St. Pet. Standard van 165 kub. ot., mijnstullen per vadem van 216 kub. ot.
Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

ADVERTENTIËN

Nederlandsche Bank voor Russischen Handel

BANQUE NÉERLANDAISE POUR LE COMMERCE RUSSE

Kapitaal 5.000.000 Roebels.

Kantoor: 20 NEWSKY PROSPECT PETROGRAD.
Telegramadres: NEDRUSBANK

De Bank neemt gelden à deposito en in rekening-courant en verricht alle soorten wissel- en bankzaken.

Voor inlichtingen kan men zich wenden tot alle kantoren van de NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ en de TWENTSCHE BANK, zoomede tot de heeren HOPE & Co. en LIPPMANN, ROSENTHAL & Co. te Amsterdam en R. MEES & ZONEN te Rotterdam.

J. & J. M. VOORHOEVE

Makelaars in Assurantiën

Anno 1836

ROTTERDAM

NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK

HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven) tegen Beurskoers
Gecertificeerd door de Centrale Trust-Compagnie

Verkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,— op elk goed effectenkantoor

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE,

MEDAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SINGAPORE,

SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 30.000.000,—

Reserven f 14.800.000,—

GEO. H. McFADDEN & BRO. COTTON MERCHANTS

PHILADELPHIA—NEW YORK

Vertegenwoordiger voor Nederland: **D. BREEKLAND**, Oldenzaal—Enschede**GEBROEDERS CHABOT**
ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Verkoop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e. a. verzekeringen van elken aard.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

**KONINKLIJKE
HOLLANDSCHE
LLOYD**

AMSTERDAM

Geregelde
Passagiers- en Vrachtdienst
met nieuwe, moderne
post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

NEW YORK**NEDERLANDSCHE HYPOTHEEKBANK TE VEENDAM**

Kapitaal f 3.500.000,—

Pandbrieven ruim 31 miljoen.

Directie { Mr. N. F. WILKENS.
R. DOJES.

Reserve f 903.847,80

Hypotheeken ruim 32 miljoen.

Koers 4 pCt. Pandbrieven 94¹/₂ pCt.Hypotheekrente vanaf 4⁵/₈ pCt.**VAN RIJN & CO**

UTRECHT — POSTBUS 40

EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCHÉ

FIJNE TAFELMOSTERD

DE SPAARNE-BANK

HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—

REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN,
WISSELS, EFFECTEN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf
ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Drie droogdokken met lichtvermogen tot 14000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam